

**การดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาสภาพคดีในสถานประกอบการ
ตามแนวทางยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน
ศึกษากรณี : จังหวัดระยอง**

**โดย
นายวรพัฒน์ คำไกร
ตำแหน่ง นักวิชาการแรงงาน 5**

**ผู้ขอรับการประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิชาการแรงงาน 6ว
สำนักงานแรงงานจังหวัดระยอง สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน
กระทรวงแรงงาน**

ว 12.05.6
1229ก
ผ.3

ห้องสมุดกระทรวงแรงงาน

10681

การดำเนินงานด้านการ

3 เล่ม

(ก)

คำนำ

ปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาสำคัญของชาติที่มีผลกระทบอย่างมากทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง ตลอดจนความมั่นคงของประเทศ ซึ่งรัฐบาลของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ต้องเร่งรัด ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ให้ยาเสพติดแพร่ระบาดมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดนโยบายด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป็นนโยบายเร่งด่วนภายใต้หลักการดำเนินนโยบายการป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพ/ผู้คิดสารเสพติดต้องได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษอย่างเด็ดขาด

รัฐบาลตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหายาเสพติด และผลกระทบของยาเสพติดต่อความมั่นคงของประเทศไทย อันเนื่องมาจากทรัพยากรบุคคลของประเทศเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จึงมีนโยบายยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด โดยต้องการให้ทุกคนทุกส่วนในสังคมไทยผนึกกำลังร่วมกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน หน่วยงานและทุกองค์กร เข้ามามีส่วนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อประเทศจะได้ปลอดภัยจากยาเสพติด

ผู้ขอรับการประเมิน จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษา เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมาของการเกิดนโยบาย กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ และความสำเร็จของการดำเนินงาน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการตามแนวยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินของจังหวัดระยอง เพื่อเผยแพร่ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานและผู้สนใจได้รับทราบอันจะนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุง การดำเนินงานตามนโยบายยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดในทางปฏิบัติต่อไป

นายวรพัฒน์ คำไกร

ผู้จัดทำผลงาน

สารบัญ

คำนำ		(ก)
บทที่ 1	บทนำ	
	1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
	1.3 ขอบเขตการศึกษา	3
	1.4 กรอบแนวคิดในการศึกษา	3
	1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2	แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
	2.1 ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด	5
	2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารองค์การ	12
	2.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ	14
	2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	18
	2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	20
บทที่ 3	ยุทธศาสตร์การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกระทรวงแรงงาน	
	3.1 นโยบายยุทธศาสตร์ แนวทางการดำเนินงานในระดับชาติ	22
	3.2 ยุทธศาสตร์การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ของกระทรวงแรงงาน	26
	3.3 การสร้างเครือข่ายผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด ของกระทรวงแรงงาน	32
	3.4 การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการ	33
บทที่ 4	ผลการดำเนินงานในระดับพื้นที่ศึกษากรณีจังหวัดระยอง	
	4.1 ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ	37
	4.2 การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดระดับต่างๆ	38
	4.3 นโยบายต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัดระยอง	39
	4.4 ผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการจังหวัดระยอง	40
	4.5 ผลการดำเนินงานโครงการพัฒนารูปแบบฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ผ่านการบำบัด ยาเสพติดครบวงจรจังหวัดระยอง	42

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการติดยาและสารเสพติดเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติที่รัฐบาลถือเป็นนโยบายที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจัง เพราะยาเสพติดมีการแพร่ระบาดในทุกพื้นที่ของประเทศไทย ซึ่งแหล่งระบาดของยาเสพติด ได้แก่ โรงเรียน สถานประกอบการ สถานบริการ หอพัก บ้านเช่า ชุมชนแออัด ทำให้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งด้านการเมืองและความมั่นคงของประเทศ ปัญหายาเสพติดแม้ว่าจะได้มีการปราบปราม การรณรงค์ โดยวิธีการต่างๆ มาโดยตลอด แต่สถานการณ์ก็ยังไม่ดีขึ้น

ปัญหาการติดยาเสพติดเป็นปัญหาสลับซับซ้อน อาจเกิดจากการอยากลอง อยากรู้ อยากเห็น อยากสัมผัส การถูกชักชวนจากเพื่อนฝูง ถูกหลอกลวงให้เสพยาเสพติด และปัญหาทางครอบครัว สภาพบ้านแตก สมาชิกในครอบครัวขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งมีผลผลักดันให้คนหันไปพึ่งยาเสพติด ทั้งนี้คนที่เสพยาหรือคนติดยาเสพติดควรได้รับการบำบัดฟื้นฟู และพัฒนาให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนวัยทำงานที่ประกอบอาชีพอยู่ในสถานประกอบการ ซึ่งเป็นประชากรอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ

1.1.1 สภาพปัญหายาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน

จากผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานพบว่า ผู้ใช้แรงงานทุกสาขาอาชีพใช้ยาเสพติดที่หลากหลายจำนวนมากบ้างน้อยบ้างตามลักษณะงานแต่ละสาขาอาชีพ ผู้ใช้แรงงานจำเป็นต้องใช้ยากระตุ้นประสาทเพื่อช่วยทำงานได้ทนได้นาน และเป็นที่ยอมรับในกลุ่มผู้ใช้แรงงานว่ายาดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญจำเป็นต่อการทำงานเพื่อการดำรงชีวิต ซึ่งปัจจุบันรูปแบบการแพร่ระบาดของยากระตุ้นประสาทโดยเฉพาะยาบ้าซับซ้อนขึ้น กล่าวคือ นอกจากจะมีกลุ่มคนที่ใช้เพื่อทำงานได้มาก เพื่อเพิ่มรายได้แล้ว ยังมีกลุ่มคนอีกกลุ่มหนึ่งใช้ยาบ้าเพื่อให้ร่างกายที่อ่อนเพลียจากการเที่ยวหาความสำราญหลังเลิกงาน สามารถฟื้นทำงานได้ตามปกติในวันรุ่งขึ้นหรือแม้แต่ใช้ยาบ้าเพื่อเอาชนะในการแข่งขันกีฬาที่มีการพนันเป็นเดิมพัน

1.1.2 สถานการณ์ด้านยาเสพติดในสถานประกอบการจังหวัดระยอง

จังหวัดระยอง มีสถานประกอบการ 4,826 แห่ง มีจำนวนลูกจ้างทั้งสิ้น 213,379 คน จากผลการทำสงครามเพื่อเอาชนะยาเสพติดของจังหวัดระยอง ส่งผลทำให้ปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการในจังหวัดระยองเบาบางลง มีลูกจ้างติดสารเสพติดบ้างแต่จำนวนน้อย และไม่ส่งผลกระทบต่อเจ้าของ

สถานประกอบการ สถานประกอบการในจังหวัดระยองได้ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยการเข้าร่วมโครงการโรงงานสีขาว โครงการ TO BE NUMBER ONE พร้อมทั้งสร้างระบบเฝ้าระวัง ในสถานประกอบการ ซึ่งใช้เครือข่ายผู้ประสานพลังแผ่นดินในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน จึงส่งผลทำให้การแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานประกอบการของจังหวัดระยองเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

นอกจากนี้ ยังมีข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาเสพติดทั้งในด้านการบำบัดรักษาและคดี ซึ่งเป็นข้อมูลจากศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดจังหวัดระยอง และตำรวจภูธรจังหวัดระยอง ดังนี้

1) ข้อมูลจากทะเบียนผู้รับการบำบัดยาสพติดของจังหวัดระยอง ปีงบประมาณ 2546 (1 ตุลาคม 2545 – 30 กันยายน 2546) พบว่าผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดจังหวัดระยอง จำนวน 3,265 คน ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาส่วนใหญ่เสพสารเสพติดประเภทยาบ้า 3,093 คน รองลงมาเป็นสารเสพติดประเภทกัญชา 103 คน สารระเหย 30 คน ฟีน 21 คน และเฮโรอีน 18 คน ปีงบประมาณ 2547 (1 ตุลาคม 2546 – 30 กันยายน 2547) ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดจังหวัดระยอง จำนวน 81 คน ซึ่งติดสารเสพติดประเภทยาบ้า 81 คน

จากข้อมูลดังกล่าว พบว่าผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดจังหวัดระยอง ลดลง โดยเฉพาะผู้ติดยาเสพติดประเภทยาบ้า

2) ข้อมูลสถิติการจับกุมยาเสพติดของตำรวจภูธรจังหวัดระยอง

จากข้อมูลจากสถิติการจับกุมยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดระยอง ในปี 2546 โดยพบว่าผู้ถูกจับกุมยาเสพติด จำนวน 1,008 ราย ยาเสพติดที่ถูกจับกุม คือ ยาบ้า จำนวน 693 ราย กัญชาแห้ง จำนวน 139 ราย สารระเหย จำนวน 152 ราย พืชกระท่อม จำนวน 8 ราย กัญชาสด จำนวน 2 ราย เฮโรอีน จำนวน 4 ราย ฟีน จำนวน 5 ราย เอ็กซ์ตาซี จำนวน 2 ราย โคเคน จำนวน 1 ราย และอื่นๆ จำนวน 2 ราย และจากสถิติการจับกุมยาเสพติด ตั้งแต่เดือนมกราคม – ธันวาคม 2547 พบว่าผู้ถูกจับกุม จำนวน 627 ราย ยาเสพติดที่ถูกจับกุม คือ ยาบ้า จำนวน 466 ราย กัญชาแห้ง 78 ราย สารระเหย จำนวน 72 ราย พืชกระท่อม จำนวน 6 ราย กัญชาสด จำนวน 2 ราย เฮโรอีน จำนวน 1 ราย ฟีน จำนวน 1 ราย และอื่นๆ จำนวน 1 ราย

ผลของการจับกุมยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดระยอง จากข้อมูลข้างต้นปรากฏว่ายาเสพติดประเภทยาบ้าถูกจับมากที่สุด

รัฐบาลภายใต้การนำของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นนโยบายสำคัญเร่งด่วนและต่อเนื่องเพื่อป้องกันแก้ไขและลดผลกระทบของปัญหายาเสพติดที่มีต่อความมั่นคงของชาติ โดยมีเจตนารมณ์อันแน่วแน่ที่จะหยุดยั้งควบคุมปัญหายาเสพติด จึงได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 119/2544 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 เรื่อง แนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด โดยใช้หลักการป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพต้องได้รับการบำบัดรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษอย่างเด็ดขาด ในการดำเนินงานเพื่อเอาชนะยาเสพติด

โดยใช้ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินรัฐบาลต้องการให้ทุกคนทุกส่วนในสังคมไทยผนึกกำลังร่วมกัน ทั้งภาคราชการ ภาคเอกชน หน่วยงานและทุกองค์กร จะต้องเข้ามาร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อให้ประเทศชาติปลอดภัยจากยาเสพติดได้อย่างยั่งยืน

จากสภาพความเป็นมาความสำคัญของปัญหาและแนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติดดังกล่าวมาแล้ว ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นข้าราชการที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับภารกิจของ กระทรวงแรงงาน และได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัด ระยองในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการ จึงมีความสนใจที่จะศึกษา เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมาของการเกิดนโยบายและความสำเร็จในการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการของจังหวัดระยอง ตามแนวยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงความเป็นมาของการก่อเกิดนโยบายยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดในจังหวัดระยอง

1.2.2 เพื่อศึกษากระบวนการและผลการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการของจังหวัดระยอง ตามแนวยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด

1.2.3 เพื่อศึกษานโยบายของกระทรวงแรงงานเกี่ยวกับการจัดตั้งเครือข่ายแรงงานประสานพลังแผ่นดินในสถานประกอบการของจังหวัดระยอง

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษากระบวนการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการของจังหวัดระยอง

1.3.2 ขอบเขตด้านระยะเวลาศึกษาภายในปีงบประมาณ 2547 (1 ตุลาคม 2546 – 30 กันยายน 2547)

1.4 กรอบแนวคิดและวิธีการศึกษา

ศึกษาการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดสถานประกอบการในจังหวัดระยอง ตามแนวยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารเป็นการรวบรวมข้อมูลต่างๆ จากกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง หนังสือ บทความ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการของหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานในจังหวัดระยอง

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบถึงความเป็นมาของการเกิดนโยบายยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด

1.5.2 ทำให้ทราบถึงกระบวนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการในจังหวัดระยอง

1.5.3 สามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการในจังหวัดระยอง เพื่อให้สถานประกอบการในจังหวัดระยองปลอดจากยาเสพติดได้อย่างยั่งยืน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ศึกษาค้นคว้ารายละเอียด ดังนี้

- 2.1 ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารองค์การ
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
- 2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

(อ้างในเอกสารเผยแพร่ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด , 2546)

ยาเสพติด หมายถึง สารใดก็ตามที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือสารที่สังเคราะห์ขึ้น เมื่อนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยวิธีการใด ๆ แล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกาย และจิตใจจะทำให้เกิดการเสพติดได้ หากใช้สารนั้นเป็นประจำทุกวัน หรือวันละหลายครั้ง ก่อให้เกิดลักษณะสำคัญ ดังนี้

- (1) เกิดอาการคือยา หรือด้านยา ต้องใช้สารนั้นในปริมาณมากขึ้น
- (2) เกิดอาการขาดยา ถอนยา หรืออยากยา เมื่อใช้สารนั้นเท่าเดิมลดลง หรือหยุดใช้
- (3) มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจ อย่างรุนแรงตลอดเวลา
- (4) สุขภาพร่างกายทรุดโทรมลง เกิดโทษต่อตนเอง ผู้อื่น ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

2.1.1 ประเภทของยาเสพติด

ยาเสพติดสามารถแบ่งได้ตามลักษณะต่างๆ ดังนี้

ยาเสพติดตามแหล่งที่เกิด ได้แก่ ยาเสพติดธรรมชาติ คือ ยาเสพติดที่ผลิตได้มาจากพืช เช่น ฝิ่น กระท่อม กัญชา และยาเสพติดสังเคราะห์ คือ ยาเสพติดที่ผลิตขึ้นด้วยกรรมวิธีทางเคมี เช่น เฮโรอีน แอมเฟตามีน

แบ่งตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้แก่

ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน แอลกอฮอล์ แอมเฟตามีนหรือยาบ้า ยาอี และยาแก๊ฟ เนื่องจากกำลังแพร่ระบาดอย่างรุนแรงในปัจจุบัน มีบทบาทโทษสูงสำหรับผู้เสพ ผู้จำหน่าย ครอบครอง นำเข้าและส่งออก

ยาเสพติดให้โทษประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษประเภทนี้สามารถนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ได้ แต่ต้องใช้ภายใต้การควบคุมของแพทย์ และใช้เฉพาะกรณีที่เป็นเท่านั้น เช่น ผื่น มอร์ฟีน โคเคนหรือโคคาอิน โคเคอิน และเมทาโดน

ยาเสพติดให้โทษประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มียาเสพติดประเภท 2 ผสมอยู่ด้วย เช่น ยาแก้ไอที่มีตัวยาโคเคอิน หรือยาแก้ท้องเสีย ยาฉีกระงับปวดต่าง ๆ เช่น มอร์ฟีน เพทิดีน ซึ่งสกัดมาจากฝิ่น ยาเสพติดประเภทนี้มีประโยชน์ทางการแพทย์ การนำไปใช้เพื่อจุดประสงค์อื่นหรือเพื่อเสพติดจะมีบทลงโทษกำกับไว้

ยาเสพติดให้โทษประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น น้ำยาเคมีอะเซติคแอนไฮโดรด์ และอะเซติลคลอไรด์ ซึ่งใช้ในการเปลี่ยนมอร์ฟีนเป็นเฮโรอีน สารเออร์โกเมทหรือคลอซูโดอีเฟดรีน ซึ่งสามารถใช้ผลิตยาบ้าได้ และวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท อีก 12 ชนิด ที่สามารถนำมาผลิตยาอีและยาบ้าได้ ยาเสพติดประเภทนี้ไม่มีการนำมาใช้ประโยชน์ในการบำบัดรักษาโรคแต่อย่างใด และมีบทลงโทษกำกับไว้

ยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าข่ายอยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 เช่น ทุกส่วนของพืชกัญชา ทุกส่วนของพืชกระท่อม เห็ดขี้ควาย

แบ่งตามการออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ได้แก่

- (1) ยาเสพติดประเภทกดประสาท เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน ยากล่อมประสาท สารระเหย
- (2) ยาเสพติดประเภทกระตุ้นประสาท เช่น แอมเฟตามีน กระท่อม โคคาอิน
- (3) ยาเสพติดประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี ดีเอ็มที เห็ดขี้ควาย
- (4) ยาเสพติดประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน (อาจกด กระตุ้นหรือหลอนประสาทร่วมกัน) เช่น กัญชา

แบ่งตามองค์การอนามัยโลก ได้จัดแบ่งออกเป็น 9 ประเภท

- (1) ประเภทฝิ่น หรือมอร์ฟีน รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์คล้ายมอร์ฟีน เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน เพทิดีน
- (2) ประเภทบาบิบูเรท รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์ทำนองเดียวกัน เช่น เซโคบาร์บิตาล อะโมบาร์บิตาล พาราลดีไฮด์ เมโพรบามิท ไดอาซีแพม คลอไดอาซีฟอกไซค์
- (3) ประเภทแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เบียร์ วิสกี้
- (4) ประเภทแอมเฟตามีน เช่น แอมเฟตามีน เดกซ์แอมเฟตามีน
- (5) ประเภทโคเคน เช่น โคเคน โบโคคา
- (6) ประเภทกัญชา เช่น ใบกัญชา ยางกัญชา
- (7) ประเภทคัท เช่น ใบกระท่อม ใบคัท

- (8) ประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี ดีเอ็มที เมสคาลิน เมล็ดมอร์นิงโกลด์ ต้นลำโพง เห็ดเมาบางชนิด
- (9) ประเภทอื่น ๆ เป็นพวกที่ไม่สามารถเข้าประเภทใดได้ เช่น ทินเนอร์ เบนซิน น้ำยาล้างเล็บ ยาแก้ปวด บุหรี่

2.1.2 วิธีสังเกตอาการผู้ติดยาเสพติด

วิธีสังเกตว่าผู้ใดใช้หรือเสพยาเสพติด สังเกตได้จากการเปลี่ยนแปลงลักษณะอาการและสิ่งทีพบดังต่อไปนี้

การเปลี่ยนทางจิตใจ ความประพฤติ และบุคลิกภาพ

- (1) เป็นคนเจ้าอารมณ์ หงุดหงิดง่าย เอาแต่ใจตัวเอง ขาดเหตุผล
- (2) ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เช่น นักเรียนก็ขาดเรียน คนทำงานก็ขาดงาน
- (3) ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง
- (4) พูดยาก้าวร้าวแม้แต่บิดามารดา ครูอาจารย์ของตนเอง
- (5) ชอบแยกตัวอยู่คนเดียว ไม่เข้าหาผู้อื่น ทำตัวลึกลับ
- (6) ชอบเข้าห้องนํ้านาน ๆ
- (7) ใช้เงินเปลืองผิดปกติ ทรัพย์สินในบ้านสูญหายบ่อย
- (8) พบอุปกรณ์เกี่ยวกับการเสพยาเสพติด เช่น หลอดฉีดยา กระดาษตะกั่ว เข็มฉีดยา ฯลฯ
- (9) มั่วสุมกับคนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติด
- (10) ไม่สนใจความเป็นอยู่ของตนเอง แต่งกายไม่เรียบร้อย สกปรก ไม่ค่อยอาบน้ำ
- (11) ชอบออกนอกบ้านเสมอ ๆ กลับบ้านผิดเวลา
- (12) ไม่ชอบทำงาน เกียจคร้าน ชอบนอนตื่นสาย
- (13) มีอาการวิตกกังวล เสรีซึม สีหน้าหมองคล้ำ

การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย

- (1) สุขภาพร่างกายทรุดโทรม ชูบผอม ไม่มีแรง อ่อนเพลียง่าย
- (2) ริมฝีปากเขียวคล้ำ แห้งแตก
- (3) ร่างกายสกปรก เหงื่อออกมาก กลิ่นตัวแรงเพราะไม่ชอบอาบน้ำ
- (4) ผิวหนังหยากกร้าน เป็นแผลพุพอง อาจมีหนอง น้ำเหลืองคล้ายโรคผิวหนัง
- (5) มีรอยแผลเป็นที่บริเวณแขน ท้องแขน เป็นรอยกริดด้วยของมีคม
- (6) ชอบใส่เสื้อแขนยาว กางเกงขายาว และสวมแว่นดำ เพื่อปิดบังม่านตาที่ขยาย

2.1.3 สาเหตุของการติดยาเสพติด

ในเอกสารเผยแพร่ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เรื่อง เรียนรู้ยาเสพติดชีวิตปลอดภัย 2545 รายงานว่าภายหลังจากที่มีการประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 37 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2501 ซึ่งมีผลบังคับเมื่อ 1 กรกฎาคม 2502 ห้ามประชาชนทั่วประเทศสูบบุหรี่เพียงชนิดเดียว และก่อนที่ประกาศคณะปฏิวัติจะมีผลบังคับ ได้อนุญาตให้ผู้เสพติดฝิ่นมาขอจดทะเบียนเพื่อผ่อนผันให้เสพต่อไปอีก 6 เดือน ปรากฏว่าผู้มาลงทะเบียนแสดงการติดฝิ่นทั่วประเทศ 70,985 คน แต่ก็คงมีผู้แอบเสพโดยไม่มาลงทะเบียน เมื่อเหตุการณ์ล่วงเลยมาจนถึงปัจจุบันจำนวนผู้ติดยาเสพติดมากขึ้นมากกว่าล้านคน ยาเสพติดก็มีหลายชนิด อายุผู้ติดยาเสพติดต่ำสุด 7 ปี และสูงสุดอายุ 40 ปี สาเหตุที่เริ่มใช้ยาเสพติดมีหลายประการดังต่อไปนี้

- 1) เหตุจากการถูกเพื่อนชักชวน จะเป็นในกลุ่มเยาวชน เพราะต้องการการยอมรับจากเพื่อนฝูง ถูกชักจูงต่าง ๆ นานาว่าใช้แล้วทำให้สมองปลอดโปร่ง เหมาะแก่การเรียนการทำงาน
- 2) เหตุจากการอยากลอง ความอยากรู้อยากเห็น อยากสัมผัส ซึ่งเป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยคิดว่าจะไม่ติด แต่เมื่อลองเสพเข้าไปแล้วมักจะติด
- 3) เหตุจากความคะนอง บุคคลประเภทนี้มีความอยากลองสูง ทั้งที่รู้ว่าเป็นยาเสพติด แต่ด้วยความคะนอง ต้องการแสดงความเก่งกล้าอวดเพื่อน ขาดความขังคิดจึงชักชวนกันเสพยาจนติด
- 4) เหตุจากถูกหลอกลวง ยาเสพติดมีรูปแบบต่างๆ สีกลิ่นรสต่าง ๆ ทำให้ผู้รับไม่ทราบถึงสิ่งที่ตนได้รับเป็นยาเสพติด
- 5) เหตุจากความจำเป็นในอาชีพบางอย่าง เช่น ผู้ทำงานกลางคืน นักดนตรี คนขับรถเมล์ คนขับรถบรรทุก ผู้ทำงานในสถานประกอบการ ผู้มีอาชีพเหล่านี้ใช้ยาเสพติดโดยหวังผลให้สามารถประกอบการงานได้ยาวนานหลายชั่วโมงติดต่อกัน
- 6) สาเหตุจากปัญหาเศรษฐกิจ เช่น ผู้ที่ยังไม่มีงานทำ ผู้ที่มีรายได้ไม่พอจ่าย รวมทั้งใช้จ่ายเงินเกินตัวแม้จะทราบว่ายาเสพติดผิดกฎหมายแต่เพื่อความอยู่รอดของตนเอง จึงยอมไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด โดยขั้นแรกอาจเป็นเพียงคนช่วยส่งยาเสพติด แต่การอยู่ใกล้ซิดยาบ่อยๆ ในที่สุด เป็นผู้ส่งและติดยา
- 7) เหตุทางกาย ความเจ็บป่วยทางกาย เช่น ต้องถูกผ่าตัด หรือเป็นโรคปวดศีรษะเป็นประจำไม่หาย จึงหันเข้าหายาเสพติดจนติดยาในที่สุด
- 8) เหตุเพราะสิ่งแวดล้อม ที่อยู่อาศัย เป็นแหล่งที่มีการเสพยาและค้ายาเสพติด ภาวะเศรษฐกิจบีบบังคับ ปัญหาทางครอบครัว เช่น สภาพบ้านแตก สมาชิกในครอบครัวขาดความเข้าใจ ซึ่งกันและกัน

สาเหตุใหญ่ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นคนที่มีจิตใจอ่อนแอ อ่อนไหวก็ติดได้ง่าย

2.1.4 ประเภทของยาเสพติดที่แพร่ระบาด

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (อ้างในสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2545) ได้แบ่งประเภทของยาเสพติดที่แพร่ระบาดไว้ ดังนี้

- 1) เฮโรอีน เป็นยาเสพติดที่แพร่ระบาดอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะชุมชนเมือง เขตเทศบาล และพื้นที่ใกล้เคียง บริเวณที่มีการแพร่ระบาดอย่างรุนแรง คือ บริเวณท่าเทียบเรือ และชุมชนแออัดที่เป็นที่พักของกลุ่มผู้ใช้แรงงานประมง เนื่องจากมีการลักลอบนำเข้ายาเสพติด และสิ่งผิดกฎหมายสะดวกกว่าที่อื่น
- 2) ยาบ้า หรือแอมเฟตามีน มีการใช้ในกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่ต้องทำงานหนัก หรือทำงานติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน ต้องการมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันจากผลการจับกุมผู้จำหน่ายยาบ้ามีแนวโน้มการจำหน่ายยาบ้าเพิ่มสูงขึ้น
- 3) สารระเหย เป็นสารเสพติดที่แพร่ระบาดทั่วไปทั้งในเมืองและชนบท โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนนอกจากสถานศึกษาแหล่งชุมชนต่างๆ จะมีผู้เสพยาระเหย เพราะมีราคาถูกหาซื้อได้ง่าย การเสพยาไม่ยุ่งยาก ไม่ต้องหลบซ่อน รวมทั้งไม่ค่อยเห็นถึงอันตราย และผู้เสพยาสารระเหยก็ไม่ค่อยสร้างปัญหาความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น เพราะผู้เสพยาไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายเหมือนยาเสพติดชนิดอื่นๆ
- 4) ยาเอ็กซ์ตาซี หรือยาอี มีการแพร่ระบาดในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะแหล่งบันเทิงเรีงรมย์ เช่น ห้องอาหาร ดิสโก้เธค คอฟฟี่ชอป ตามโรงแรมต่างๆ เมื่อเสพยาเข้าไปแล้วจะทำให้มีอาการเพิกเฉย มีการแพร่ระบาดอยู่ในวงจำกัด
- 5) กัญชา เป็นยาเสพติดที่แพร่ระบาดอยู่ทั่วไป ทั้งในเขตชุมชนเมืองและชนบท เนื่องจากมีราคาถูก หาซื้อเสพยาได้ง่าย ผู้เสพติดกัญชาส่วนใหญ่จะไม่นิยมเข้ารับการรักษา เพราะเห็นว่าเป็นยาเสพติดประเภทไม่ร้ายแรง

2.1.5 กลุ่มผู้ขายยาเสพติด

กลุ่มนักเรียน นักศึกษา และเยาวชนในสถานศึกษา ที่อยู่ในบ้านเช่า หอพัก ที่ขาดการควบคุมดูแล ทำให้บางคนมีโอกาสติดยาเสพติดในที่สุด ยาเสพติดที่ใช้ได้แก่ กัญชา ยาบ้า และเฮโรอีน

กลุ่มเยาวชนนอกสถานศึกษา เยาวชนที่ว่างงาน ไม่มีงานทำเป็นหลักแหล่ง หรือมีช่วงเวลาทำงานไม่เต็มวันโดยเฉพาะตามชุมชนต่างๆ หรือตามชนบททั่วไป การที่ไม่ได้รับการศึกษาเล่าเรียนทำให้มีเวลาว่างและมักจับกลุ่มกันมั่วสุมยาเสพติดประเภทต่างๆ ได้แก่ สารระเหย กัญชา และเฮโรอีน

กลุ่มลูกเรือประมง เป็นกลุ่มที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดสูง ควบคุมปัญหาได้ยากเพราะไม่มีหลักแหล่งที่อยู่แน่นอน ยาเสพติดที่ใช้ คือ กัญชา ยาบ้า และเฮโรอีน

กลุ่มผู้ใช้แรงงาน กรรมกรรับจ้าง กลุ่มรถจักรยานยนต์รับจ้าง ผู้ขับรถยนต์บรรทุก ผู้รับจ้างขนสินค้า โดยเฉพาะยาบ้าในช่วงที่งานเร่งรีบ หรือบางคนรับจ้างงานหลายที่คร่าวเดียวกัน ทั้งกลางวันและกลางคืน ซึ่งทำให้ทำงานได้นานขึ้น แต่ก็มีจำนวนไม่มากนัก

กลุ่มอาชีพหญิงบริการ จำเป็นต้องอาศัยยาเสพติดบางชนิดเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะยาเสพติดประเภทยาก่อมประสาทชนิดต่าง ๆ เช่น เหล้าแห้ง ยานอนหลับ

2.1.6 ผลกระทบของปัญหายาเสพติด

วิชัย โปษยะจินดา และคณะ อ้างในคณะกรรมการอำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษของกระทรวงศึกษาธิการ 2525 : 6-7 ได้กล่าวว่า ยาเสพติดทำให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลและสังคมส่วนรวมอย่างมากมาย ดังต่อไปนี้

1) ผลกระทบต่อตัวบุคคล การติดยาเสพติดจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในตัวผู้ใช้ ดังนี้

- จิตใจเสื่อมโทรมลง หมดความมั่นใจในตนเอง
- อ่อนแอ เกียจคร้าน ไม่รับผิดชอบ ไม่เอาใจใส่แม้แต่ความสะอาดของตนเอง
- สุขภาพเสื่อมโทรม เกิดโรคภัยไข้เจ็บ
- บุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงไปจากปกติ และมีพฤติกรรมแปลก ๆ ที่ไม่เคยแสดงมาก่อน
- หมดความสนใจในเรื่องความเจริญก้าวหน้าของตนเอง เพราะนึกถึงแต่ยา คุณค่า

ของชีวิต วัฒนธรรม ถดต่ำลง

- ความสามารถในการเล่าเรียน ตลอดจนถึงการประกอบอาชีพ เสื่อมถอยลงในสังคมไทย ผู้ใช้ยาเสพติดย่อมเป็นที่รังเกียจของคนทั่วไป ดังนั้น การติดยาจึงเป็นการทำลายชื่อเสียงของตนเองและวงศ์ตระกูล นอกจากนั้นหากถูกจับได้ ไม่ว่าจะเป็นผู้ใช้หรือผู้ค้าก็ยังคงได้รับโทษตามกฎหมายอีกด้วย

2) ผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ ในด้านเศรษฐกิจพบว่ามีผลกระทบจากการที่บุคคลใช้ยาเสพติด ดังต่อไปนี้

- การสูญเสียแรงงาน เนื่องจากผู้ติดยาไม่สามารถทำงานได้ดีเท่าปกติ ประสิทธิภาพในการผลิตลดลง

- การสูญเสียเงินที่นำไปใช้ซื้อยาเสพติด ซึ่งเป็นการเปลืองประโยชน์

- การสูญเสียค่าใช้จ่ายในการควบคุม และปราบปราม ตลอดจนการบำบัดรักษา ซึ่งต้องสิ้นเปลืองเงินมาก

3) ผลกระทบต่อสังคม ผลกระทบของยาเสพติดต่อสังคมนั้น พอสรุปได้ดังนี้

- ก่อให้เกิดอาชญากรรมประเภทต่างๆ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้เสพต้องการเงินไปจ่ายในการซื้อยา

- ก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่ายโดยเฉพาะการไร้ยาบางประเภท เช่น ยากระตุ้นในเวลาขับรถ การไร้ยาหลอนประสาท ทำให้สำคัญคิดว่าทำอะไรชนิดต่างๆ ได้

- สังคมต้องรับภาระในการเลี้ยงดูผู้ติดยา ซึ่งส่วนมากหมดประโยชน์ต่อสังคม เพราะไม่เกิดผลผลิตในทางที่ดี

- การที่มีบุคคลคิดยาในครอบครัว ย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นสุข ความระส่ำระสาย ทำให้สมาชิกในครอบครัวเดือดร้อน

4) ผลกระทบด้านความมั่นคง มนุษย์เป็นทรัพยากรหลักของประเทศ ประเทศใดที่มียาเสพติดแพร่ระบาดและประชากรถูกมอมเมาด้วยสิ่งเสพติดต่างๆ รัฐย่อมขาดประชากรที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพในการผลิตย่อมลดลง นอกจากนี้รัฐยังต้องแบกรับภาระในการปราบปรามผู้ทำผิดกฎหมายยาเสพติด ต้องรับภาระในการบำบัดรักษาและเลี้ยงดูผู้ติดยาเสพติดอีกด้วย

ในเมื่อยาเสพติดก่อความเสียหายให้แก่บุคคล สังคม และเศรษฐกิจแล้ว โดยส่วนรวมของประเทศก็ต้องพลอยสูญเสียความมั่นคงในด้านต่างๆ ดังที่กล่าวแล้วไปด้วย

2.1.7 ผลกระทบของปัญหาเสพติดในสถานประกอบการ

ปัญหาเสพติดในสถานประกอบการนับเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่เกิดขึ้นในช่วงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ผลอันเนื่องมาจากปัญหาการใช้ยาเสพติดของผู้ใช้แรงงาน ได้ส่งผลร้ายต่อผู้ใช้แรงงาน นายจ้าง ผู้ประกอบการ และประชาชนผู้บริสุทธิ

ประชาชนผู้บริสุทธิจำนวนมากได้รับอันตรายถึงขั้นเสียชีวิต พิกار และสูญเสียทรัพย์สินจากอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น เนื่องจากการเสพยาเสพติดของผู้ใช้แรงงาน เช่น อุบัติภัยบนทางหลวงสายหลักและสายรอง ส่วนมากเกิดจากคนขับรถกินยาบ้า หรือยาเสพติดบางชนิด ระหว่างปฏิบัติหน้าที่ในการขนส่งสินค้าประเภทต่างๆ ผู้ใช้แรงงานหรือแม้แต่ผู้บริสุทธิในสถานประกอบการอาจสูญเสียชีวิต หรือพิการ์ได้ อันเนื่องมาจากอุบัติเหตุในการปฏิบัติงานผู้ใช้แรงงานที่ใช้ยาเสพติดขณะปฏิบัติหน้าที่

ผู้ใช้แรงงานนอกจากจะได้รับผลร้ายทางร่างกายและจิตใจจากการใช้ยาเสพติดชนิดต่างๆ โดยตรงแล้ว ยังอาจถูกไล่ออกจากงานได้เนื่องจากไม่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ฝ่าฝืนระเบียบของสถานประกอบการ ครอบครัวที่อยู่เบื้องหลังยังพลอยได้รับความเดือดร้อนอีกด้วย และที่สำคัญผู้ใช้แรงงานที่ใช้ยาเสพติดยังเป็นแบบอย่างที่ไม่เหมาะสมกับบุตรหลานในครอบครัวของผู้ใช้แรงงานเอง ในส่วนของผู้ประกอบการย่อมได้รับผลเสียหายโดยตรงจากการใช้ยาเสพติดของผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการของตนเอง ดังนี้

- (1) ประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ใช้แรงงานลดลง
- (2) ผลผลิตลดลง
- (3) เกิดอุบัติเหตุในการทำงาน และความเสียหายอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในสถาน

ประกอบการ

- (4) เพิ่มค่าใช้จ่ายในการชดเชยความเสียหาย
- (5) เพิ่มภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลอาการเจ็บป่วยทั่วไปที่เกิดจากการเสพยาเสพติด
- (6) ปัญหาความขัดแย้งในหมู่ผู้ใช้แรงงาน
- (7) ปัญหาโจรกรรมทรัพย์สินในสถานประกอบการ

(8) ปัญหาการเพิ่มภาระการบริหารงานบุคคลอันเนื่องมาจากผู้ใช้แรงงาน มีปัญหาการใช้ยาเสพติด

(9) ปัญหาภาพพจน์ขององค์กรที่มีปัญหายาเสพติด

ปัญหาการใช้ยาเสพติดในผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการ เป็นปัจจัยที่เหนี่ยวรั้งความเจริญก้าวหน้า และความสำเร็จในการประกอบการซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยรวม รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมาตลอดและได้มีนโยบายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้ยาเสพติดในสถานประกอบการ โดยได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องทั้งด้านการปราบปราม การป้องกัน และการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในสถานประกอบการ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารองค์การ

2.2.1 ความหมายของการบริหาร

ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของการบริหารไว้มากมาย แต่ผู้ศึกษาจะนำมาเสนอในที่นี้เพียงบางทัศนะ ดังนี้

ดร.วิโรจน์ สารรัตนะ (2542 : 3) กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การ

ไซมอน (SIMON) (อ้างในจันทรานี สงวนนาม 2545 : 10) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำให้สิ่งต่างๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ

เฮอร์เชย์ แบลน ชาร์ด และจอห์นสัน (Hersey, Blanchard and Johanson, 2001 (อ้างในจันทรานี สงวนนาม 2545 : 11) กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการทำงานร่วมกับบุคคลและกลุ่มบุคคล ซึ่งพร้อมด้วยปัจจัยทางการบริหาร ได้แก่ เครื่องมือต่างๆ งบประมาณ และเทคโนโลยีเพื่อที่จะนำองค์การไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

จากความหมายของการบริหารที่กล่าวมาแล้ว พอจะสรุปได้ว่า การบริหารงานทุกประเภทขององค์การ จำเป็นต้องมีปัจจัยหรือทรัพยากรพื้นฐานทางการบริหารโดยทั่วไปถือว่ามีปัจจัยที่สำคัญของการบริหารมีอยู่ 4 ประการ ซึ่งรู้จักกันในนามของ 4 M'S ตามที่จันทรานี สงวนนาม (2545 : 13)

- 1) คน (Man) ได้แก่ บุคคล หรือกลุ่มบุคคล ในองค์การที่ร่วมกันทำงาน
- 2) เงิน (Money) ได้แก่ งบประมาณที่ใช้ในการบริหารทุกๆ ส่วนขององค์การ
- 3) วัสดุสิ่งของ (Materials) ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ เทคโนโลยีต่างๆ
- 4) การจัดการ (Management) ได้แก่ การบริหารงานองค์การที่ทำโดยผู้บริหาร

ปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในการบริหาร คือ แรงจูงใจที่ผู้บริหารขององค์การจะต้องมีต่อพนักงานขององค์การ ได้แก่ รายได้ รางวัล ค่าตอบแทน สวัสดิการต่างๆ การยกย่องชมเชย แรงจูงใจเหล่านี้จะก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่องค์การ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารต้องนำไปใช้ในการบริหาร

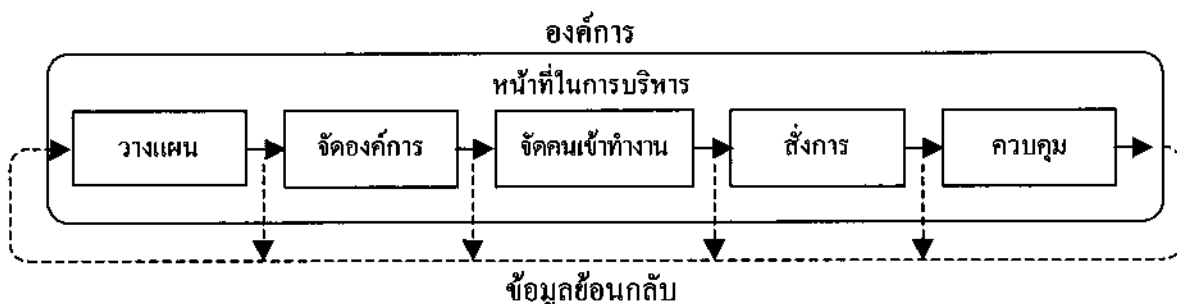
2.2.2 กระบวนการบริหาร

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง ได้แก่ กระบวนการ
ลูเธอร์ กุลลิค และเออร์วิค (Luther Gulick and Lydall Urwick) อังโน (จินทรานี สงวนนาม 2545 : 21)
ได้สรุปกระบวนการบริหารไว้ ดังนี้

- 1) การวางแผน (Planning) คือ การวางแผนล่วงหน้าว่าองค์กรจะต้องทำอะไรบ้าง เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
- 2) การจัดองค์การ (Organizing) คือ การจัดองค์การ การกำหนดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงาน การจัดสาย การบังคับบัญชา และการกำหนดตำแหน่งหน้าที่
- 3) การบริหารงานบุคคล (Staffing) ได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนา การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน การประเมินผลงาน การพิจารณาความดีความชอบ การให้สวัสดิการ และการให้พ้นจากงาน
- 4) การวินิจฉัยสั่งการ (Directing) หมายถึง การอำนวยความสะดวก การตัดสินใจ การวินิจฉัยสั่งการ และการควบคุมบังคับบัญชา
- 5) การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การประสานงานเพื่อให้เกิดความร่วมมือเพื่อดำเนินการไปสู่เป้าหมายเดียวกัน
- 6) การรายงาน (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานขององค์กรเพื่อให้สมาชิกขององค์กรทราบความก้าวหน้าของการดำเนินงาน
- 7) งบประมาณ (Budgeting) ได้แก่ การจัดงบประมาณ การใช้จ่ายเงิน การควบคุมการใช้จ่าย และการตรวจสอบด้านการเงิน

ธงชัย สันติวงศ์ (2530 : 94) ได้กล่าวว่า กระบวนการบริหารเป็นลักษณะของกระบวนการปฏิบัติงานหลายๆ อย่างที่ต่อเนื่องกัน ผู้บริหารจะต้องเริ่มต้นทำงานจากการวางแผน จัดหรือปรุ่่งแต่ง องค์กรของตน ดำเนินการจัดการเกี่ยวกับกำลังคนต่อเนื่องด้วยการสั่งการ และทำการควบคุมงานต่างๆ ดังแสดงไว้ในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1

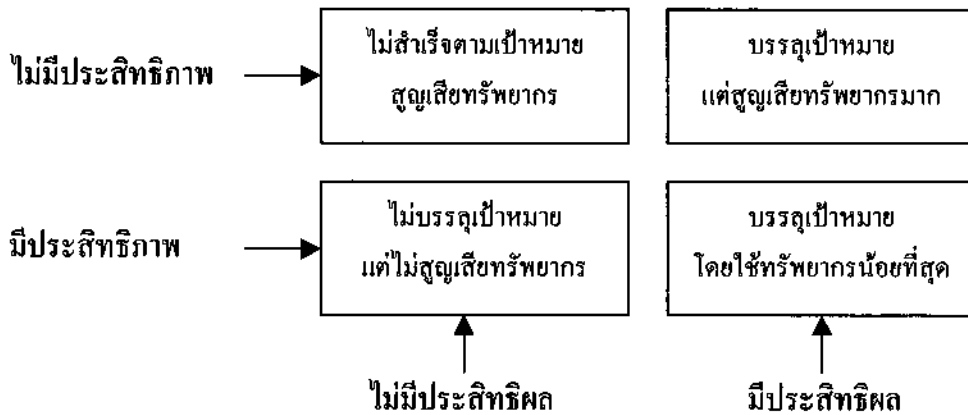

แสดงถึงรูปแบบของกระบวนการบริหาร (the management process) ที่เน้นหนักการพิจารณาในลักษณะที่เป็น กระบวนการที่สัมพันธ์ต่อเนื่องกันเสมอ

2.2.3 ประสิทธิภาพและความมีประสิทธิภาพทางการบริหาร

เนตร์พัฒนา ขาววิราช (2546 : 3) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพและความมีประสิทธิภาพทางการบริหาร หมายถึง กระบวนการบริหารในการทำสิ่งต่างๆ ในองค์การให้บังเกิดผลตามเป้าหมายที่กำหนดโดยใช้ทรัพยากร (บุคลากร เงิน วัสดุคิ) ทางการบริหารในจำนวนน้อย แต่ผลลัพธ์ที่ได้มีมากกว่าทรัพยากรที่ใช้ไป ดังแสดงไว้ในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความมีประสิทธิภาพและความมีประสิทธิภาพทางการบริหาร

ที่มา : เนตร์พัฒนา ขาววิราช , 2546 : 3

ในการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานในจังหวัดระยอง หากมีกระบวนการบริหารที่ดี โดยใช้ทรัพยากร คือ คน งบประมาณ วัสดุ และการบริหารจัดการของหน่วยงาน มาบริหารให้เกิดประโยชน์สูงสุด ย่อมทำให้การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.3 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ได้มีนักวิชาการให้ความหมายเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติไว้มาก แต่ผู้ศึกษาจะนำมาเสนอในที่นี้เพียงบางทัศนะ ดังนี้

Mazamanian and Sabatier (1970 : 439 - 468) (อ้างในอนุภาพ รักษ์สุวรรณ , 2545 : 57) ได้กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการในการนำเอานโยบายพื้นฐานทั่วไปมาดำเนินการให้ลุล่วงไป นโยบายพื้นฐานอาจอยู่ในรูปของกฎหมาย คำพิพากษา คำสั่งของรัฐบาล หรือมติคณะรัฐมนตรีก็ได้

Milbrey McLaughlin (1975 : 257) (อ้างในอนุภาพ รัชต์สุวรรณ , 2545 : 57) ได้กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการขององค์การที่ต่อเนื่องเป็นพลวัต ซึ่งได้รับการปรุงแต่งและหล่อหลอม โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายและกลยุทธ์ของนโยบายกับสภาพขององค์การที่รับผิดชอบในการดำเนินการให้สำเร็จลุล่วง

Larmy Gerston (Gerston, 1983) (อ้างในสมพร เพ็ญจันทร์ , 2539 : 149) ได้กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นเรื่องของการแปลงรูปของแผนงานอย่างมีสำนึกไปสู่การปฏิบัติที่เป็นจริง และการจะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบผลสำเร็จย่อมขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่างๆ หลายอย่าง เช่น องค์ประกอบของกลไกกระตุ้นให้เกิดวาระพิจารณา การร่วมมือประสานงาน

จากการสำรวจคำนิยาม การนำนโยบายไปปฏิบัติของนักวิชาการต่างๆ ที่กล่าวมาอาจกำหนดคำนิยามในการศึกษาครั้งนี้ไว้ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินงานของบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์การที่เกี่ยวข้องสามารถนำและกระตุ้นให้ทรัพยากรทางการบริหารทั้งหมดปฏิบัติงานให้บรรลุตามนโยบายที่ระบุไว้

2.3.1 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช 2543 : 195 (อ้างในอนุภาพ รัชต์สุวรรณ , 2545 : 64 - 65) ได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติมี 3 ประการ คือ

1) ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถวัดได้จากระดับของความร่วมมือที่ผู้รับนโยบายปฏิบัติมีต่อผู้ออกคำสั่งหรือผู้กำหนดนโยบาย ถ้าระดับของความร่วมมือสูงระดับของความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติก็จะสูงตามไปด้วย และในทางกลับกันถ้าระดับของความร่วมมือมีต่ำก็ย่อมหมายความว่า ระดับของความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติจะมีอยู่สูง

2) ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถพิจารณาได้จากเงื่อนไขที่ว่า ได้มีการบรรลุผลการปฏิบัติตามนโยบายนั้นตามภาระหน้าที่ขององค์กรที่รับผิดชอบด้วยความราบรื่นและปราศจากปัญหา ถ้าการปฏิบัติตามนโยบายใดเต็มไปด้วยความขัดแย้งหรือมีอุปสรรคมากมาย ระดับความล้มเหลวก็จะอยู่ในระดับที่สูง

3) ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถพิจารณาได้จาก การที่นโยบายนั้นได้ก่อให้เกิดผลการปฏิบัติในระยะสั้น และก่อให้เกิดผลกระทบตามที่พึงปรารถนาหรือไม่

Hogwood and Gunn (อ้างในทศพร ศิริสัมพันธ์ 2539 : 145) ได้สรุปปัจจัยที่ทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติไม่ประสบความสำเร็จมี 3 ประการ คือ

1) เกิดจากปัญหาในการบริหารงาน (bad execution) ของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ เช่น ขาดระบบการวางแผนและการควบคุมผลงานที่ดี ขีดสมรรถนะด้านต่างๆ มีจำกัด เกิดความขัดแย้งภายในและผู้ปฏิบัติต่อต้านไม่ยอมรับ

2) เกิดจากปัญหาในตัวนโยบาย (bad policy) ซึ่งก่อให้เกิดความยุ่งยากในการนำไปปฏิบัติ เช่น ต้องอาศัยเทคโนโลยีขั้นสูง หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลหลายฝ่ายเป็นอย่างมาก บุคคลฝ่ายต่างๆ ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาขัดขวางขบวนการปฏิบัติตามนโยบาย หรือตัวนโยบายเองมีความซับซ้อนขัดแย้งกันและขาดหลักเหตุผลที่ถูกต้องในการเชื่อมโยง ทรัพยากร กิจกรรม ผลผลิตและผลลัพธ์ของนโยบายเข้าด้วยกัน

3) เกิดจากการที่โชคไม่เข้าข้าง (bad luck) โดยเฉพาะสถานการณ์ต่างๆ ทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคมไม่เอื้อต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ เช่นน้ำท่วม ภัยแล้ง เกิดความผันผวนทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

2.3.2 ตัวแบบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

วเรศ จันทรร (อ้างในทศพร ศิริสัมพันธ์ 2539 : 146 - 151) ได้ทำการรวบรวมและประมวลตัวแบบต่างๆ เกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติมี 6 แบบ ได้แก่

1) ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุ (Vational Model)

ตัวแบบนี้เน้นประสิทธิภาพของระบบวางแผนและควบคุมผลงาน (Planning & System) กล่าวคือ หน่วยงานที่รับผิดชอบบริหารนโยบายจะต้องมีการกำหนดภารกิจ วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และเป้าหมายในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน พร้อมทั้งทำการมอบหมายงานแก่ฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สร้างระบบในการวัดผลการดำเนินงาน การให้รางวัลตอบแทน และการลงโทษที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน

2) ตัวแบบทางด้านจัดการ (Management Model)

ตัวแบบนี้เน้นขีดสมรรถนะภายใน (Internal capacity) ของหน่วยงานที่รับผิดชอบบริหารนโยบายว่ามีจุดแข็ง และจุดอ่อนในด้านต่างๆ หรือไม่อย่างไร เช่น โครงสร้างองค์การ บุคลากร งบประมาณ สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกเทคโนโลยีสมัยใหม่ หน่วยงานที่มีขีดสมรรถนะภายในค่อนข้างสูงจะมีโอกาสที่จะนำเอานโยบายไปปฏิบัติอย่างประสบความสำเร็จค่อนข้างมาก ในทางตรงข้ามหน่วยงานที่มีขีดสมรรถนะภายในค่อนข้างต่ำจะส่งผลทำให้การนำเอานโยบายไปปฏิบัติไม่ประสบความสำเร็จ

3) ตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์การ (Organization Development Model)

ตัวแบบนี้เน้นที่พฤติกรรมและวัฒนธรรมองค์การ โดยเฉพาะภาวะผู้นำ การสร้างแรงจูงใจ การทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน และการสร้างความผูกพันยอมรับร่วมกัน โดยมองว่าปัจจัยที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของการนำเอานโยบายไปปฏิบัติ คือ การทำให้ผู้ปฏิบัติงานตระหนักว่า ตนเองเป็นส่วนหนึ่งและมีความสำคัญต่อการนำเอานโยบายไปปฏิบัติ

4) ตัวแบบกระบวนการของระบบราชการ (Bureaucratic Process Model)

ตัวแบบนี้มองว่า การใช้อำนาจดุลยพินิจ (discretion) ของเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ (street-level bureaucrat) จะมีผลกระทบโดยตรงต่อการนำเอานโยบายไปปฏิบัติ กล่าวคือ หากเจ้าหน้าที่

ระดับปฏิบัติการเกิดการต่อต้านไม่ยอมรับเอานโยบายมาแปลงสู่ภาคปฏิบัติในฐานะเป็นงานประจำของตน
เจ้าหน้าที่ดังกล่าวอาจจะเพิกเฉยในการปฏิบัติตามหรืออาจจะใช้อำนาจดุลยพินิจของตนตัดสินใจในลักษณะ
ที่ไม่ถือต่อต้านนโยบาย

5) ตัวแบบทางการเมือง (Political Model)

ตัวแบบนี้เน้นที่ความสามารถในการเจรจาต่อรอง และการประนีประนอมของบุคคลฝ่าย
ต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับเขตพื้นที่นโยบายนั้น ทั้งนี้บุคคลฝ่ายต่างๆ ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับตัวนโยบายจะเข้ามา
ใช้อิทธิพลของตนเอง เพื่อสร้างเงื่อนไขต่อรองให้มีการปฏิบัติตามนโยบายในลักษณะที่จะทำให้ตนเองได้
รับผลประโยชน์มากขึ้นหรือเสียผลประโยชน์น้อยที่สุด ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการใช้ความสามารถเพื่ออ้าง
เหตุผลความชอบธรรม การโฆษณาประชาสัมพันธ์ชวนเชื่อ การสร้างพลังมวลชนเพื่อก่อให้เกิดแรงกดดัน
ดังนั้น ความสามารถในการเจรจาต่อรองประนีประนอมแสวงหาแรงสนับสนุนจากภายนอก ในการนำเอา
นโยบายไปปฏิบัติกับบุคคลฝ่ายต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความสำเร็จในการปฏิบัติ
ตามนโยบาย

6) ตัวแบบทั่วไป (General Model)

ตัวแบบนี้มองว่า ปัจจัยที่จะทำให้การนำเอานโยบายไปปฏิบัติอย่างประสบความสำเร็จนั้น
มีอยู่หลายประการ อาทิเช่น จิตความสมรรถนะของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการปฏิบัติตามนโยบาย
ความชัดเจนของตัวนโยบายและกระบวนการในการติดต่อสื่อสาร การให้ความร่วมมือสนับสนุนจาก
ผู้ปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญต่อปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง
และสังคม ว่าการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกนี้ อาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จใน
การนำเอานโยบายไปปฏิบัติได้ไม่มากนัก

วิชัช รูปขำดี (อ้างในอนุภาพ รัชนีสุวรรณ 2545 : 62) ได้สรุปการวิเคราะห์โดยใช้ตัวแบบ
ด้านกระบวนการของระบบราชการ (Bureaucratic Process Model) ว่าเป็นตัวแบบการวิเคราะห์ที่เป็นแนว
คิดทางสังคมวิทยาที่อธิบายถึงองค์การขนาดใหญ่ว่าเป็นสภาพความเป็นจริงของสังคม องค์การขนาดใหญ่มี
กฎระเบียบขั้นตอนค่อนข้างมาก มีแบบแผนความสัมพันธ์ที่เป็นทางการ และมีการกำหนดระบบคุณธรรม
เอาไว้อย่างตายตัว อย่างไรก็ตาม ภายในองค์การขนาดใหญ่ก็มีแบบแผนความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการรวม
อยู่ด้วย ดังนั้น อำนาจขององค์การไม่ได้อยู่ที่เพียงองค์การเพียงอย่างเดียว แต่อำนาจและความสัมพันธ์จะ
กระจายตัวทั่วไปในองค์การ ไม่เฉพาะแต่หัวหน้าหรือผู้บริหารเท่านั้น แต่รวมถึงข้าราชการระดับกลางและ
ล่างรวมไปด้วย ข้าราชการระดับกลางและระดับล่างจะเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติและเป็น
ผู้ติดต่อกับประชาชนอย่างใกล้ชิด

ดังนั้น สิ่งที่กำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบายจึงขึ้นอยู่กับความพร้อมของ
ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ความพร้อมของการนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดจากปัจจัย 2 ปัจจัย คือ

- 1) ระดับความเข้าใจของผู้กำหนดนโยบายต่อสภาพความจริงของหน่วยงานและองค์การสภาพปัญหา ข้อจำกัดต่างๆ เช่น ข้อจำกัดในงบประมาณ กำลังคน หรือการขาดแรงจูงใจ
- 2) ระดับการยอมรับ เห็นพ้องต้องกันในนโยบายที่จะนำไปปฏิบัติและสอดคล้องกับความสามารถของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติจริง

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ได้มีนักวิชาการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไว้มากมาย แต่ผู้ศึกษาจะนำมาเสนอในที่นี้เพียงบางทัศนะ ดังนี้

คณะกรรมการอำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษของกระทรวงศึกษาธิการ (คู่มือปฏิบัติงานเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด เล่ม 2 , 2525 : 17 - 19) ได้กล่าวถึงแนวคิดในการป้องกันยาเสพติด ซึ่งมีปัจจัยเกี่ยวข้อง 3 ประการ คือ ยา บุคคล และสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจัยหรือองค์ประกอบเหล่านี้จะต้องมีการจัดการพร้อมๆ กัน โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายโดยแบ่งบทบาทในการทำงานออกเป็นฝ่ายๆ ดังนี้

- 1) บทบาทในการป้องกันการระบาดของยา โดยผู้ที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องมีบทบาทมากขึ้นในการจับกุม ทั้งผู้ค้าและผู้ขายยาเสพติดที่ผิดกฎหมาย เจ้าหน้าที่ควบคุมอาหารและยาของกระทรวงสาธารณสุข ควรมีบทบาทในการควบคุมการจำหน่ายยาเสพติดบางประเภทที่ไม่ผิดกฎหมาย มิให้มีการซื้อขายได้โดยสะดวกหรืออิสระเกินไป เจ้าของหรือพนักงานร้านขายยาจะต้องมีความซื่อสัตย์ในอาชีพ และมีเห็นแก่ได้โดยจำหน่ายยาบางประเภทให้ผู้ซื้อโดยมิได้มีใบสั่งจากแพทย์และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาชีพจะต้องใช้ความพยายามมากขึ้นในการฝึกอบรมและการหาอาชีพที่สุจริตให้แก่ประชาชน เพื่อลดการปลูกและการค้าสิ่งที่จะทำให้เกิดสารเสพติดแก่ประชาชน

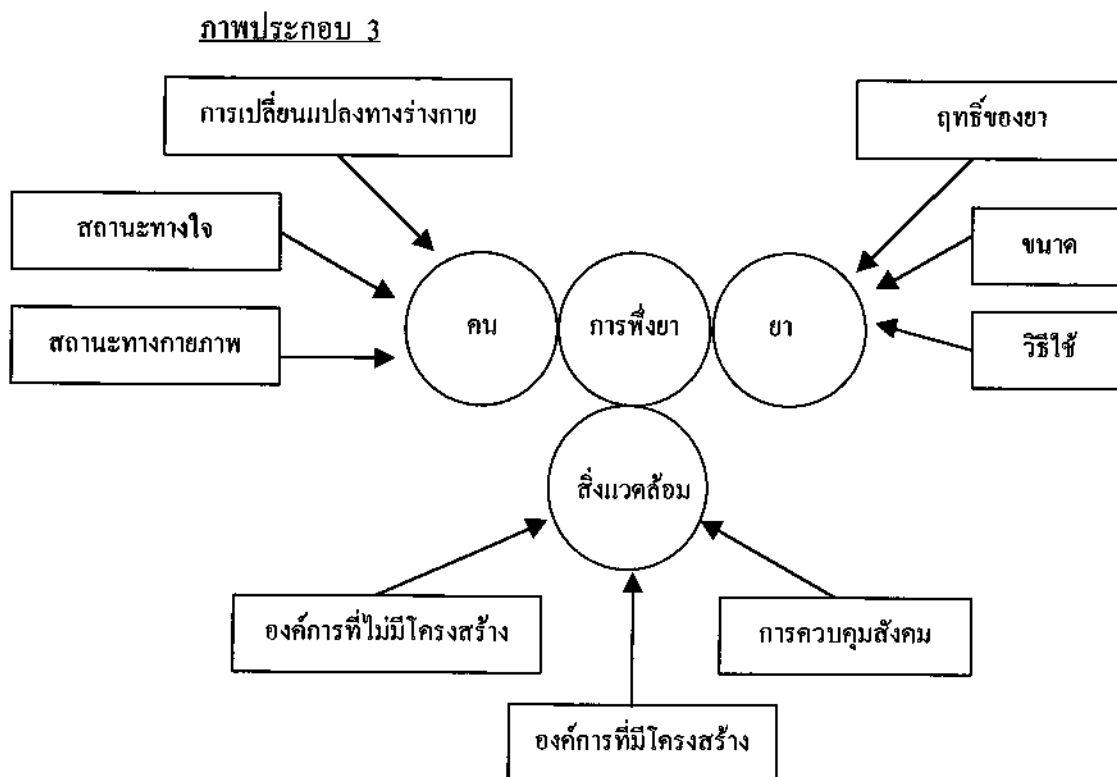
- 2) บทบาทในการป้องกันสังคม หรือสิ่งแวดล้อมมิให้เป็นอันตรายต่อบุคคล โดยต้องคอยสอดส่องดูแลมิให้มีแหล่งมั่วสุม สมาคม ชมรม และกลุ่มต่างๆ ต้องช่วยกันรณรงค์มิให้มีการประกอบกิจกรรมที่ชักชวนเยาวชนและประชาชนไปในทางเสียหาย วัตถุประสงค์เป็นสถาบันที่ให้บุคคลได้มีที่พึ่งพิงทางใจ สี่มวลงชนต้องให้แนวคิดในทางสร้างสรรค์แก่ประชาชน

- 3) บทบาทในการป้องกันด้านบุคคล สถาบันครอบครัว โดยเฉพาะพ่อแม่ต้องให้ความรัก ความเอาใจใส่ ความอบอุ่น ความเข้าใจให้กับลูก เพื่อป้องกันมิให้ลูกตกเป็นเหยื่อของอบายมุขและสิ่งเสพติด

วินัย เกษมเศรษฐ (อ้างในคณะกรรมการอำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษของกระทรวงศึกษาธิการ คู่มือปฏิบัติงานเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด เล่ม 1 , 2525 : 12 - 13) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด ซึ่งเป็นแนวคิดที่คำนึงถึงองค์ประกอบ 3 อย่างที่สัมพันธ์กันคือ คน ยา และสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบในเรื่องของยา ได้แก่ ฤทธิ์ของยา ขนาด และวิธีใช้ในเรื่องของคนก็มีสภาพทางกายภาพ สภาพทางจิตใจ และการเปลี่ยนแปลงในร่างกาย ส่วนในสิ่งแวดล้อม คือ สังคม มีองค์ประกอบ

คือ การควบคุมทางสังคม ในการควบคุมทางสังคมนี้อาจจะมีกฎหมาย มีศาสนา เราจะต้องพิจารณาจิตใจ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในทางเลือกให้ยา

ในการแก้ไขปัญหารูปแบบนี้ เรียกว่า Psycho-social Model จิตวิทยาสังคมเป็นรูปแบบที่ แก้ไขปัญหาโดยเอาทั้งคนทั้งยาและสิ่งแวดล้อม และการที่คน ยา สิ่งแวดล้อม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคน ยา ฤทธิ์ของยา และองค์ประกอบของคนที่มีอิทธิพลแก่กันเรียกว่า การปฏิสัมพันธ์ ในเชิงปฏิสัมพันธ์นั้น ทุกสิ่งมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ดังภาพประกอบ 3

ที่มา : คณะอำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษของกระทรวงศึกษาธิการ 2525 : 13

เฮเลนโนวิส อ้างในคณะอำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษของกระทรวงศึกษาธิการ (คู่มือปฏิบัติงานเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด เล่ม 1, 2525 : 11) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันปัญหาเสพติด ซึ่งมีแนวคิด 4 แบบ ดังนี้

1) รูปแบบการป้องกันโดยการใช้หลักกฎหมายและศีลธรรม ซึ่งต้องอาศัยการลงโทษและการขู่ว่าจะลงโทษผู้ใช้ แนวคิดนี้เชื่อว่า การลงโทษและการขู่ว่าจะลงโทษช่วยให้คนกลัวไม่กล้าทำ

2) รูปแบบอาศัยหลักทางการแพทย์และอนามัย เป็นการสกัดกั้นมิให้ผู้ติดยาเสพติดทำการแพร่ระบาดไปถึงผู้อื่นได้ มีการค้นหาตัวผู้ติดยาเสพติดเมื่อพบแล้วจัดให้ได้รับการบำบัดรักษา การให้ความรู้เกี่ยวกับพิษภัยและโทษของยาเสพติดเป็นเกณฑ์สำคัญ การให้การศึกษาเกี่ยวกับการใช้ยาในทางที่ผิด

ถือหลักว่าทุกคนปรารถนาที่จะมีสุขภาพสมบูรณ์ ก้าวโรคภัยไข้เจ็บ ไม่ปรารถนาความป่วยไข้ทำลายสุขภาพตนเอง

3) รูปแบบอาศัยหลักทางจิตวิทยาสังคม แนวคิดนี้ถือว่าคนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดใน 3 องค์ประกอบคือ คน ยา และสิ่งแวดล้อม และถือว่าการใช้ยาและผู้ใช้ยาเป็นเรื่องซับซ้อนและควรใช้ความสนใจกับเหตุผลและความจำเป็นที่บุคคลต้องใช้ยาถือว่าการใช้ยาเป็นพฤติกรรมหนึ่งของคนเหมือนพฤติกรรมอื่นๆ จะไม่ตำหนิหรือต่อต้านในเมื่อบุคคลมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ยานั้น แนวความคิดนี้จะคำนึงถึงความแตกต่างของจำนวนยาที่ใช้ จำนวนครั้งที่ใช้ แบบของการใช้ยา ประโยชน์ต่างๆ ที่จะได้จากการใช้ ตลอดจนผลของยาซึ่งแตกต่างกันไปตามแบบที่ใช้และแตกต่างกันในระหว่างบุคคลที่ใช้ยาด้วย แนวความคิดนี้จะไปเกี่ยวข้องกับสังคม ก็ตรงที่ว่าอิทธิพลของเจตคติ และพฤติกรรมของบุคคลอื่น ที่แสดงออกมาต่อปัญหาการใช้ยาเสพติด เป็นอย่างไร สังคมเป็นปัจจัยที่ช่วยให้เกิดการใช้ ก่อให้เกิดปัญหาอันสืบเนื่องมาจากการใช้ยา ทั้งนี้โดยคนที่บุคคลในสังคมให้คำจำกัดความของยา และมีปฏิกิริยาต่อการใช้ยาและผู้ใช้ยา การที่แนวความคิดนี้เน้นที่ตัวคน และบทบาทขององค์ประกอบทางสังคม ดังนั้น จึงเสนอว่าให้ปฏิบัติต่อการติดยาเหมือนๆ กับการปฏิบัติต่อพฤติกรรมในด้านการทำลาย หรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนอื่น และการให้ข้อมูลข่าวสารนั้นถือว่าเป็นอันดับรองลงมาจากการศึกษาถึงความต้องการทางด้านส่วนตัวและด้านสังคมของเหตุผล

4) รูปแบบการป้องกันที่อาศัยหลักทางสังคม วัฒนธรรม วิธีนี้เห็นว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคมมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมาก แทนที่จะแนะนำให้บุคคลปรับตัวเข้ากับสภาวะของสังคม วิธีนี้ก็กลับเห็นว่าบางสิ่งบางอย่างของสังคม ควรจะได้รับการปรับปรุงให้เหมาะกับบุคคลและความต้องการโดยธรรมชาติของมนุษย์

ในทางปฏิบัติวิธีการใดๆ ที่มีได้ครอบคลุมกับหลักการทั้ง 4 ประการนี้ ก็เชื่อได้ว่าจะไม่ได้ผล และการเน้นหนักในเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะแต่เพียงอย่างเดียวไม่ว่าจะเน้นที่ยา คน สังคม หรือวัฒนธรรมก็ตาม จะไม่ส่งผลให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จเช่นกัน

2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บุญศรี พรหมมาพันธุ์ และคณะ (อ้างในสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด บทคัดย่องานวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2540 - 2544 : 48 - 49) ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาสารเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง ในเขตกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และในเขตเมืองใหญ่ทุกภาคของประเทศ พบว่าผู้ใช้แรงงานก่อสร้างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 31 - 40 ปี สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา มีภูมิลำเนาอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือสาเหตุที่ทำให้ใช้สารเสพติด คือ ใช้เพื่อผ่อนคลายความเครียดงานที่ต้องใช้แรงงานมาก เพื่อนแนะนำ และคนในครอบครัวเป็นแบบอย่าง กลุ่มตัวอย่างผู้ใช้แรงงานก่อสร้างได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดจากสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมา คือ วิทยุ และกลุ่มตัวอย่างยังได้เสนอแนวทางในการป้องกันสารเสพติด โดยใช้ครอบครัวเป็นหลักในการช่วยป้องกันสาร

เสพติดให้แก่บุคคลในครอบครัว และควรมีการอบรมให้ความรู้เรื่องสารเสพติดแก่ประชาชนในชุมชน พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกันสารเสพติดโดยผ่านสื่อโทรทัศน์มากขึ้น

สนิท สมัครการ และคณะ (2530 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมและทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของคนหนุ่มสาวไทย” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีแหล่งซื้อยาเสพติดอยู่เป็นประจำนั้นมีอยู่ 2 แหล่งใหญ่ คือ มีผู้ชายอยู่ใกล้บ้าน กับมีแหล่งที่สามารถระบุชื่อได้ชัดเจน แสดงว่าการซื้อยาเสพติดในประเทศไทยนั้นค่อนข้างจะสะดวกหาจ่ายปัญหาสำคัญของผู้ติดยาเสพติด คือ สุขภาพร่างกายทรุดโทรมอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะผู้ติดยาจะต้องหาทางให้ได้ยามาเสพให้ได้ไม่ว่าโดยวิธีใดก็ตาม

เยาวภา ปิ่นทุพันธ์ และคณะ (อ้างในสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด บทคัดย่องานวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2540 - 2544 : 98 - 100) ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลการดำเนินงานตามโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานขนส่ง โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย พนักงานขับรถโดยสารปรับอากาศ รถโดยสารธรรมดา รถบรรทุกน้ำมัน รถบรรทุกสินค้า ตามจังหวัดต่างๆ จำนวน 1,306 คน และเด็กประจำรถ ซึ่งทำหน้าที่สนับสนุนการขับขี่ของพนักงานขับรถ จำนวน 310 คน พบว่า เด็กประจำรถและพนักงานขับรถใช้ยาบ้าแก้ง่วง เพราะต้องการทำงานให้ได้จำนวนเที่ยวมากๆ และทำให้ร่างกายอ่อนเพลียจากการพักผ่อนไม่พอเพียง จึงเป็นสาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างให้ยาบ้าแก้ง่วง

มูลนิธิธรรมา พงศ์พจน์ (อ้างในสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด บทคัดย่องานวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2540 - 2544 : 208 - 209) ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหายาบ้าในสถานประกอบการของผู้ใช้แรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องหนัง พบว่า สาเหตุการเสพยาบ้าของคณงาน เกิดจากความยากจนได้รับรายได้ต่ำจากการทำงาน ทำให้จำเป็นต้องทำงานหลายชั่วโมงติดต่อกันเพื่อให้ได้ค่าจ้างมากเพียงพอแก่การเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัว โดยมักจะเสพยาบ้าในช่วงทำงานกะกลางคืน หรือต้องทำงานล่วงเวลามากชั่วโมง บางคนเสพยาเพราะความอยากลอง หรือเพื่อนกลุ่มเที่ยวด้วยกันชวนเสพยา นอกจากนี้ยังหาซื้อได้ง่าย

จารุวรรณ วิริยะหิรัญไพบุลย์ และสรिता ชีระวัฒน์สกุล (อ้างในสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด บทคัดย่องานวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2540 - 2544 : 453 - 454) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการใช้สารเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานจังหวัดเชียงใหม่ - ลำพูน กลุ่มเป้าหมาย คือ คณงานในโรงงานอุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัติโรงงานอุตสาหกรรม พ.ศ. 2535 ในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน จำนวน 3,340 คน ผลการศึกษาพบว่า คณงานใช้สารเสพติดประเภทบุหรี่ ร้อยละ 16.3 สุรา ร้อยละ 42.7 เสพยาบ้า ร้อยละ 6.4 เสพกัญชา ร้อยละ 5.4 และเสพยาโรอื่น ร้อยละ 1.3 ประเภทของอุตสาหกรรมที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดสูงสุด คือ กลุ่มอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ อุตสาหกรรมเกษตร และอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม

บทที่ 3

ยุทธศาสตร์การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ของกระทรวงแรงงาน

จากสภาพปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้น เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของยาเสพติดและมีการแพร่ระบาดอย่างแพร่หลายอันเนื่องมาจากสาเหตุทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน ก่อให้เกิดการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่กล่าวมา ผู้ศึกษาจะนำเสนอผลการศึกษาทั้งในภาพรวมระดับชาติและระดับพื้นที่ โดยจะนำเสนอผลการศึกษาในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- 3.1 นโยบายยุทธศาสตร์ และแนวทางการดำเนินงานในระดับชาติ
- 3.2 ยุทธศาสตร์การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกระทรวงแรงงาน
- 3.3 การสร้างเครือข่ายผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดของกระทรวงแรงงาน
- 3.4 การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการ

3.1 นโยบายยุทธศาสตร์ และแนวทางการดำเนินงานในระดับชาติ

3.1.1 การก่อเกิดและกำหนดนโยบาย

รัฐบาลได้จัดประชุมระดมความคิดเห็นกำหนดแนวทางเพื่อเอาชนะยาเสพติด เมื่อวันที่ 10 - 11 มีนาคม 2544 ณ จังหวัดเชียงราย ซึ่งที่ประชุมได้กำหนดแนวทางการเอาชนะยาเสพติดด้วยการตัดวงจรปัญหา 3 วงจร ได้แก่

- 1) การควบคุมตัวยา
- 2) การแก้ไขปัญหาผู้ติด
- 3) การป้องกันการติดยา

จากคำกล่าวของนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งกล่าวในรายการนายกฯ พูดคุยกับประชาชน ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2544 ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา ทรงพระนามว่า “ภูมิพล” แปลว่า “พลังแผ่นดิน” เราจะใช้ยุทธศาสตร์ที่เรียกว่า “พลังแผ่นดิน” มาช่วยทำให้บ้านเมืองหลุดพ้นจากภาวะวิกฤติ รัฐบาลจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อเอาชนะยาเสพติดโดยการรวม “พลังแผ่นดิน” จากทุกหมู่เหล่าทั้งภาคราชการ เอกชน ประชาชน และศาสนา เพื่อร่วมดำเนินการทุกวิถีทางในการต่อต้านป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ต่อมาได้มอบนโยบาย “ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด” แก่หัวหน้าส่วนราชการใน 17 จังหวัด ภาคเหนือ เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2544 เท่ากับได้อัญเชิญ พระนามของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คำว่า “ภูมิพล” แปลว่า “พลังแผ่นดิน”

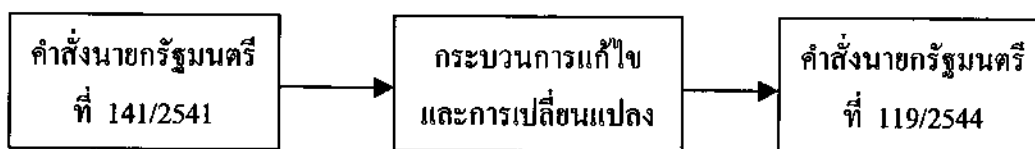
มาเป็นศูนย์รวมของคนไทยทั้งชาติ ซึ่งต้องรวมใจให้เป็นหนึ่งเดียว เพื่อมาแก้ไขปัญหาของชาติที่ยังแก้ไขไม่ได้ มาตลอด และรัฐบาลจึงมีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 119/2544 เรื่อง แนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด

3.1.2 **ตัวแบบในการวิเคราะห์การก่อเกิดนโยบาย**

1) **ตัวแบบปรับแก้ของเดิม (อ้างในกิจจา ศรีเจริญ 2546 : 29 - 30)**

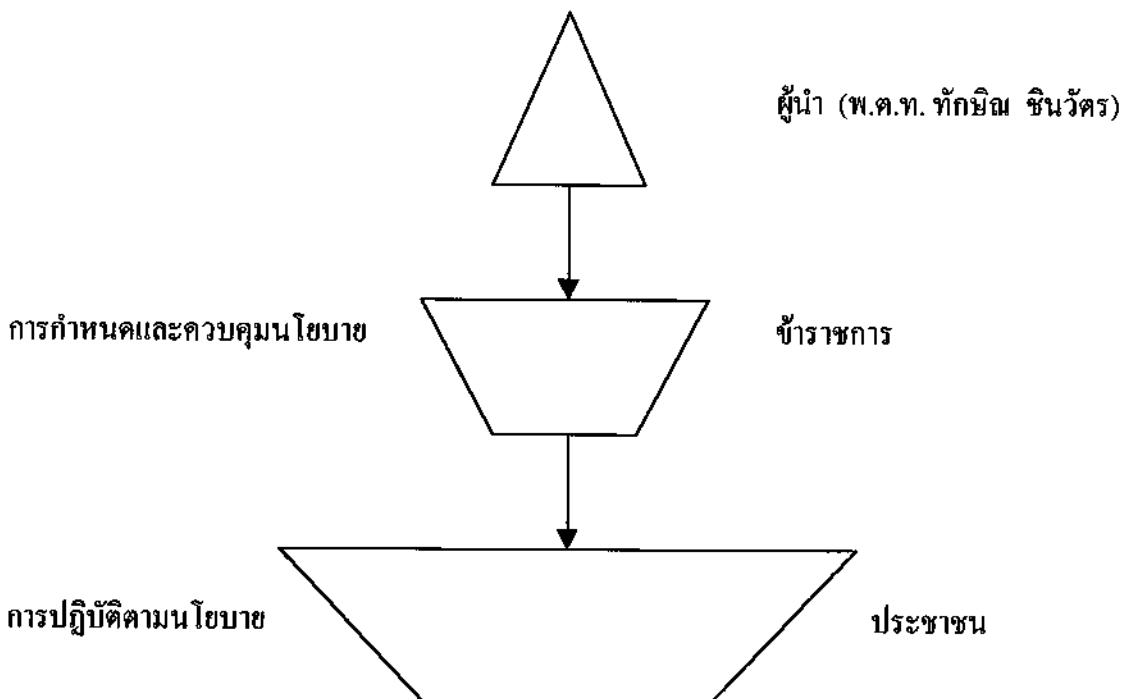
ตัวแบบการวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะออกเป็นคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 119/2544 ตามภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4

2) **ตัวแบบภาวะผู้นำ** เป็นแนวคิดของผู้นำในการกำหนดนโยบาย ซึ่งก่อเกิดเป็นแนวคิด ตามภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5

คำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 141/2541 ลงวันที่ 19 สิงหาคม 2541 เรื่อง นโยบายการดำเนินงาน ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภายใต้ยุทธศาสตร์ ราษฎร์ - รัฐ ร่วมใจด้านภัยยาเสพติด โดยมอบหมาย

อำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) กระทรวง ทบวง กรม ป.ป.ส. กรุงเทพมหานคร และป.ป.ส. จังหวัด ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานและองค์กรหรือหน่วยงานที่รับนโยบายและแนวทางไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่ ศูนย์ปฏิบัติราชการยาเสพติดแห่งชาติ (ศ.ปส.ช.) ศูนย์ปฏิบัติยาเสพติดกรุงเทพฯ (ศ.ปส.ก.) ศูนย์ปฏิบัติยาเสพติดจังหวัด (ศ.ปส.จ.) และหน่วยงานของรัฐส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาคมเครือข่ายชุมชน อาสาพัฒนาชุมชน (อ.พ.ช.) กลุ่มชุมชน และสถาบันครอบครัว เข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ในการป้องกันและปราบปรามปัญหาเสพติด

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 119/2544 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 เรื่อง แนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด เป็นแนวยุทธศาสตร์การดำเนินงานโดยทุกองคาพยพในสังคมจะต้องผนึกกำลังร่วมกันให้เป็นพลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติดให้ได้โดยเร็ว การดำเนินงานในการแก้ไขปัญหายาเสพติด จะต้องยึดพื้นที่เป็นหลัก เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสนับสนุนให้ทุกฝ่ายเข้ามามีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายา โดยให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหาและให้ความสำคัญแก่การป้องกันโดยเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันแก่เด็กและเยาวชนเพื่อลดอุปสงค์ด้านยาเสพติดควบคู่ไปกับการเพิ่มประสิทธิภาพในการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา การปราบปรามอย่างเฉียบขาดจริงจังเพื่อลดปริมาณอุปทานยาเสพติด จากคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 119/2544 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 นี้ จึงเป็นที่มาของนโยบายยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด” นั้นเอง

3.1.3 การน่านโยบายสู่การปฏิบัติ

การน่านโยบายสู่การปฏิบัติจะต้องดำเนินงานโดยใช้หลักป้องกันและปราบปรามผู้เสพต้องได้รับการบำบัดรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษอย่างเด็ดขาด จากการประชุมเชิงปฏิบัติการระดมความคิดเห็นที่จังหวัดเชียงราย ได้กำหนดกลยุทธ์แนวทางการเอาชนะยาเสพติด ด้วยการตัดวงจรปัญหา 3 วงจร ได้แก่

- 1) การควบคุมตัวยาและสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด
- 2) ตัดวงจรผู้เสพออกไปจากวงจรการค้ายาเสพติด ด้วยการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ
- 3) การป้องกันการติดยา ด้วยการสร้างพลังแผ่นดินให้ระดับหมู่บ้านชุมชน และการสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กและเยาวชน

การน่านโยบายสู่การปฏิบัติที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด จึงต้องอาศัยแนวทางคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 119/2544 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 เรื่อง แนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด ดังนี้

- 1) การปลูกพลังแผ่นดินและการป้องกัน

กระตุ้น และปลูกจิตสำนึกของปวงชนในชาติให้มีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติดที่มีต่อประเทศชาติ และบังเกิดความมุ่งมั่นที่จะร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหายา

โดยตระหนักว่าการที่จะเอาชนะยาเสพติดได้มีใช้หน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง แต่ทุกองคาพยพในสังคมจะร่วมกันผนึกกำลังเป็นพลังแผ่นดิน เข้าต่อสู้และเอาชนะยาเสพติดให้ได้โดยเร็ว โดยใช้มาตรการป้องกันนำการปราบปราม ด้วยการดูแลและสร้างภูมิคุ้มกันประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก เยาวชน และกลุ่มเสี่ยงต่างๆ ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมคุณธรรมให้แก่สถาบันทางสังคมต่างๆ โดยเริ่มต้นจากสถาบันครอบครัว รวมทั้งเสริมสร้างมาตรการการป้องกันและความมั่นคงให้แก่หมู่บ้านตามแนวชายแดน

2) การควบคุมตัวยาและสารเคมี

ตรวจสอบ ควบคุม และสกัดกั้น สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ พร้อมทั้งอุปกรณ์ในการผลิตยาเสพติด ซึ่งจะออกไปสู่แหล่งผลิตที่สามารถนำไปใช้ในการผลิตยาเสพติด ทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งควบคุมตัวยาหรือสารอื่นที่อาจสามารถนำมาใช้ทดแทนยาเสพติดได้

3) การปราบปราม

พัฒนาบุคลากรทั้งทางด้านความรู้ จิตสำนึกและพลังศรัทธา ควบคู่กับการพัฒนาเทคโนโลยีวิธีการ และการสนับสนุนต่างๆ ในการสืบสวนปราบปราม ตลอดจนนำมาตรการทางกฎหมายต่างๆ ที่มีอยู่มาใช้ตีตรอน และทำลายเครือข่ายการผลิต นายทุน ผู้ค้ารายใหญ่ ผู้มีอิทธิพล ผู้สมคบ ผู้ขน ผู้ค้ารายกลาง และรายย่อย ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างเฉียบขาด

4) การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ

ทำลายโครงสร้างของปัญหาเสพติด โดยตัดวงจรของยาเสพติดด้วยการแยกผู้เสพติดออกมาบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ทั้งโดยระบบสมัครใจและระบบบังคับ ตลอดจนจัดให้มีระบบการติดตามช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้ที่ผ่านการบำบัดฟื้นฟู เพื่อสามารถกลับคืนสู่ครอบครัว ชุมชน และดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพและการใช้ทรัพยากรของหน่วยงานต่างๆ ทั้งของทางราชการ เอกชน และประชาชน เพื่อให้ผู้เสพติดมีโอกาสได้รับการบำบัดรักษาฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพอย่างทั่วถึง

5) การข่าว

จัดและพัฒนางานด้านการข่าว การประสานการข่าว และการปฏิบัติการด้านการข่าวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ให้เป็นระบบ สามารถสนับสนุนการปราบปราม โดยเฉพาะการปราบปรามการลักลอบนำเข้าหรือส่งออกสารตั้งต้น และเคมีภัณฑ์ การปราบปรามเครือข่าย ผู้ผลิต นายทุน ผู้มีอิทธิพล ผู้สนับสนุน ผู้ค้ารายสำคัญ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด

6) การอำนวยการและประสานงาน

พัฒนางานด้านการอำนวยการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงานร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมตลอดทั้งทุกส่วนของสังคมไทย โดยขจัดปัญหาอุปสรรคและข้อขัดข้องต่างๆ ให้หมดสิ้นไป (โดยทลายกำแพงของส่วนราชการต่างๆ เพื่อเป็นการเปิดกว้างให้มีการประสานงานกันอย่าง

ใกล้ชิด) กำหนดลักษณะพื้นที่ที่จะเข้าดำเนินการโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมต่างๆ อันจะก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลได้ตามวัตถุประสงค์ต่อไป

7) การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

พิจารณาปรับปรุง แก้ไข กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และกระบวนการยุติธรรมในคดีอาชญากรรมให้เอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหา ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งของกระบวนการยุติธรรม และขจัดปัญหาอุปสรรคต่างๆ เพื่อให้การดำเนินการกับผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมเป็นไปด้วยความเด็ดขาด รวดเร็วและเป็นธรรม ตลอดจนทั้งเอื้ออำนวยตามนโยบายการให้ผู้เสียหายเป็นผู้ป่วย เป็นต้น

8) ความร่วมมือระหว่างประเทศ

ดำเนินการด้านการต่างประเทศ เพื่อผลักดันและกดดันให้เกิดความร่วมมือในด้านต่างๆ อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมของประเทศโดยเฉพาะ และของภูมิภาค และประชาคมโลกโดยรวม โดยเฉพาะการแสวงหาความร่วมมือและความช่วยเหลือต่างๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

9) การวิจัย พัฒนา และติดตามประเมินผล

จัดและสนับสนุนให้มีการศึกษา วิจัย และติดตามประเมินผล แผนงาน โครงการ แก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นทางการ เพื่อพัฒนาแนวทางในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมอย่างมีหลักการและอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงซึ่งได้รับการวิเคราะห์อย่างเป็นวิทยาศาสตร์และเป็นระบบ

รัฐบาลได้มอบหมายให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปถือปฏิบัติตามแนวทางยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด

3.2 ยุทธศาสตร์การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกระทรวงแรงงาน

กรอบยุทธศาสตร์ชาติในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ปี 2546 แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการป้องกัน แก้ไขและปราบปราม ซึ่งกระทรวงแรงงานรับผิดชอบดำเนินการใน 2 ด้าน คือ

3.2.1 ยุทธศาสตร์ด้านการป้องกัน ประกอบด้วย 3 มาตรการหลัก ได้แก่

1) มาตรการสกัดกั้นปัญหายาเสพติด มีแนวทางดำเนินการโดยจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโทษและการป้องกันปัญหายาเสพติดให้แก่กลุ่มเป้าหมายรณรงค์ให้สถานประกอบการเข้าร่วมโครงการโรงงานสีขาวและให้ความร่วมมือกับโครงการ TO BE NUMBER ONE

2) มาตรการกระตุ้นสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วม มีแนวทางดำเนินการโดยสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังแจ้งเบาะแสและช่วยเหลือผู้มีปัญหา ลงนามแสดงเจตจำนงต่อต้านยาเสพติดของไตรภาคีแรงงาน

3) มาตรการส่งเสริมสุขภาพผู้ใช้แรงงาน มีแนวทางดำเนินการโดยขอความร่วมมือนายจ้างทุกสถานประกอบการให้มีกีฬาในโรงงาน

3.2.2 ยุทธศาสตร์ด้านการแก้ไขปัญหาลูกเสือ / ผู้ติดยาเสพติดประกอบด้วย 2 มาตรการหลัก ได้แก่

1) มาตรการตัดวงจรปัญหา มีแนวทางดำเนินการ คือ ช่วยเหลือผู้ใช้แรงงานที่ติดยาเสพติด ในสถานประกอบการให้ได้รับการรักษาโดยยังคงสภาพการทำงาน

2) มาตรการปรับทัศนคติของสังคม / นายจ้างต่อผู้ผ่านการบำบัดรักษาจากการติดยาเสพติด มีแนวทางดำเนินการ คือ สร้างความเข้าใจให้แก่นายจ้างเพื่อให้โอกาสในการทำงานแก่ผู้ผ่านการบำบัด ขอความร่วมมือนายจ้างให้โอกาสเป็นพิเศษในการจ้างงานแก่ผู้ผ่านการบำบัด

จากมาตรการดังกล่าว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานได้เน้นย้ำให้กระทรวงแรงงานให้ความสำคัญกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานเพื่อให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับบทบาทสำคัญของกระทรวงแรงงานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อนำไปสู่ความร่วมมือในการดำเนินงานและให้ความร่วมมือกับหน่วยราชการอื่นอย่างเต็มที่

กระทรวงแรงงานได้บูรณาการโครงการ / กิจกรรมด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไว้ภายใต้โครงการรวมใจ แรงงานไทย ไร้ยาเสพติด โดยกำหนดระดับการดำเนินงานไว้ 3 ระดับ เพื่อให้ครอบคลุมมีความต่อเนื่องและมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาเสพติด ดังนี้

ระดับกว้าง เป็นการดำเนินงานแบบบูรณาการให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายของกระทรวงแรงงานทั้งหมด มีโครงการ/กิจกรรมสำคัญ ได้แก่

- การจัดอบรม/นิทรรศการ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโทษและการป้องกันยาเสพติด โดยสอดแทรกในการฝึกอบรมของหน่วยงานแต่ละปี

- การลงนามแสดงเจตจำนงไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อสร้างกระแสต่อต้านยาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานและครอบครัวและข้าราชการ

- การรวมพลังผู้ใช้แรงงานทั่วประเทศและประกาศตนไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

ระดับลึก เป็นการดำเนินงานแบบเจาะลึกลงไปถึงแก่นของปัญหาและนำมาแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม มีโครงการ/กิจกรรมสำคัญ ได้แก่

- โครงการโรงงานสีขาว ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ 8 ประการให้สถานประกอบการเป็นแนวทางในการดำเนินงาน อาทิ มีนโยบายการดำเนินงานด้านยาเสพติด มีการตั้งคณะทำงาน มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้และนันทนาการ มีการตรวจสุขภาพ มีการบันทึกประวัติพนักงานและบันทึกผลการดำเนินงาน ฯลฯ โดยมีสถานประกอบการขนาด 50 คนขึ้นไป เป็นกลุ่มเป้าหมาย

- โครงการกลับสู่ชีวิตใหม่ เป็นโครงการรองรับโครงการโรงงานสีขาวเพื่อช่วยเหลือผู้ใช้แรงงานที่ติดยาเสพติดในสถานประกอบการให้ได้รับการบำบัดอย่างถูกต้อง โดยขอความร่วมมือนายจ้างให้คงสภาพการทำงานดังเดิม

- โครงการกีฬาในโรงงาน เป็นการขอความร่วมมือให้นายจ้างจัดลานกีฬาในโรงงานเพื่อให้ลูกจ้างได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเป็นการส่งเสริมพลานามัย และส่งเสริมระบบแรงงานสัมพันธ์ที่ดีนำมาสู่ความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาเสพติด

- การสร้างเครือข่ายเพื่อเป็นผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด ทำหน้าที่เฝ้าระวังแจ้งเบาะแส และช่วยเหลือเพื่อนหรือผู้ที่มีปัญหาอาเสพติด 3% ของผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการ 50 คนขึ้นไป
ระดับร่วม เป็นการให้ความร่วมมือในการดำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหาอาเสพติดกับส่วนราชการต่างๆ มีโครงการ/กิจกรรมสำคัญ ได้แก่

- การฝึกอบรม แนะนำอาชีพและจัดหางานให้ผู้ผ่านการบำบัดรักษาจากการติดยาเสพติด

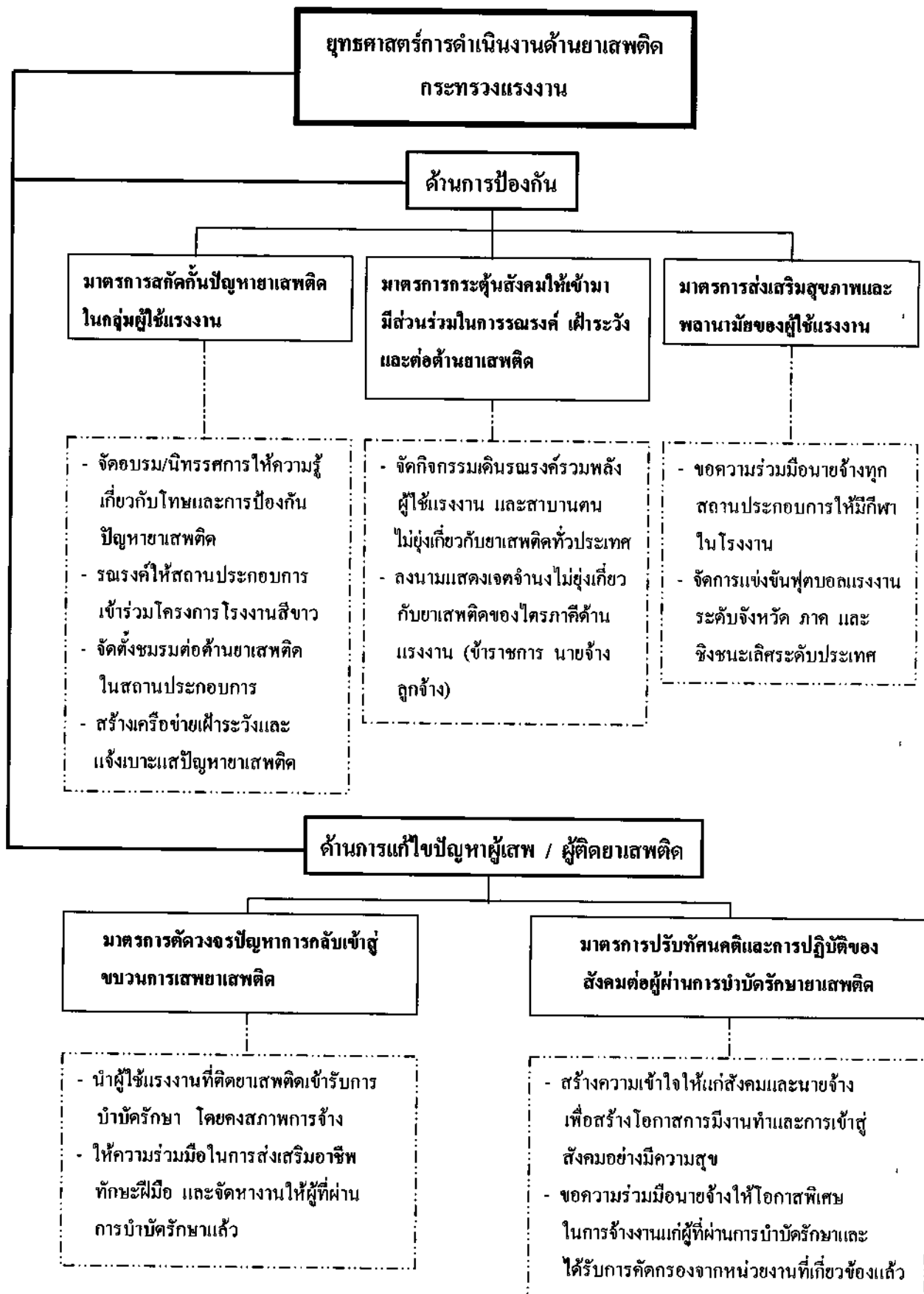
- การปรับทัศนคตินายจ้าง/ผู้ประกอบการที่มีต่อผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด/ผู้ผ่านการบำบัดรักษาโดยการให้ความรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจผ่านทางภารกิจปกติอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดประชุม/สัมมนา เพื่อให้นายจ้างให้โอกาสในการทำงานแก่กลุ่มเป้าหมายดังกล่าว และอนุญาตให้ผู้ใช้แรงงานที่ติดยาเสพติดได้เข้ารับการรักษาในฐานะผู้ป่วย

- โครงการ TO BE NUMBER ONE กระทรวงแรงงานได้ให้ความร่วมมือในการรณรงค์ให้ผู้ใช้แรงงานเข้าร่วมโครงการ โดยดำเนินการควบคู่ไปกับโครงการโรงงานสีขาวซึ่งมีแนวคิดและวิธีการที่สอดคล้องกัน

โครงการ/กิจกรรมดังกล่าว กระทรวงแรงงานได้บูรณาการและดำเนินการภายใต้โครงการรวมใจ แรงงานไทย ไร้ยาเสพติด

ซึ่งจากยุทธศาสตร์และมาตรการที่กล่าวมาสามารถ สรุปได้ตามภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 แผนภูมิยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านยาเสพติดของกระทรวงแรงงาน

ที่มา : กระทรวงแรงงาน

กรอบยุทธศาสตร์การต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดกระทรวงแรงงาน ปีงบประมาณ 2547

กระทรวงแรงงานเป็นหน่วยงานรับผิดชอบร่วม ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามยุทธศาสตร์ชาติ 3 ด้าน เป้าหมายเพื่อดำรงความเข้มแข็งของเครือข่ายและโรงงานเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน ดังนี้

3.2.3 ยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันผู้มีโอกาสเข้าไปใช้ยาเสพติด (POTENTIAL DEMAND)
ประกอบด้วย 3 มาตรการหลัก ได้แก่

1) มาตรการดำรงความเข้มแข็งของเครือข่ายผู้ประสานพลังแผ่นดิน มีแนวทางดำเนินการโดยให้ความรู้แก่ผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดให้เข้าใจบทบาทและปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เผยแพร่ความรู้ / จัดนิทรรศการเกี่ยวกับโทษและการป้องกันยาเสพติดให้แก่ คนงาน ผู้เข้ารับการศึกษา ผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบกิจการ

2) มาตรการดำรงความเข้มแข็งในการต่อต้านยาเสพติดในสถานประกอบกิจการ มีแนวทางดำเนินการโดยรณรงค์ให้สถานประกอบกิจการเข้าร่วมโครงการโรงงานสีขาวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นายจ้าง ลูกจ้าง ร่วมมือป้องกันมิให้ยาเสพติดแพร่ระบาดเข้าสู่โรงงาน ติดตามสถานประกอบกิจการเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด ขอความร่วมมือนายจ้างอนุญาตให้ผู้ใช้แรงงานที่ติดยาเสพติดได้เข้ารับการรักษาและรับกลับเข้าทำงาน ให้ความร่วมมือโครงการ / กิจกรรมด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบกิจการกับหน่วยงานภายนอกโดยบูรณาการไปคร่าวเดียวกับโครงการ / กิจกรรมของกระทรวงแรงงาน

3) มาตรการส่งเสริมสุขภาพและพละนาามัยของผู้ใช้แรงงาน มีแนวทางดำเนินการโดยส่งเสริมให้นายจ้างจัดกีฬาในโรงงาน เพื่อเสริมสร้างพละนาามัยที่ดีให้ผู้ใช้แรงงานห่างไกลยาเสพติด

3.2.4 ยุทธศาสตร์ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด / ผู้ติดยาเสพติด (DEMAND)

ประกอบด้วย 1 มาตรการหลัก ได้แก่

1) มาตรการตัดวงจรปัญหาการกลับเข้าสู่ขบวนการเสพยาเสพติด มีแนวทางดำเนินการโดยให้ความร่วมมือฝึกอบรม และแนะแนวอาชีพ และจัดหางานให้ผู้ผ่านการบำบัด ครอบครองบัตรปรับเจตคติ นายจ้าง ผู้ประกอบการ เพื่อให้โอกาสผู้ผ่านการบำบัดได้ทำงาน

3.2.5 ยุทธศาสตร์ด้านการบริการจัดการ

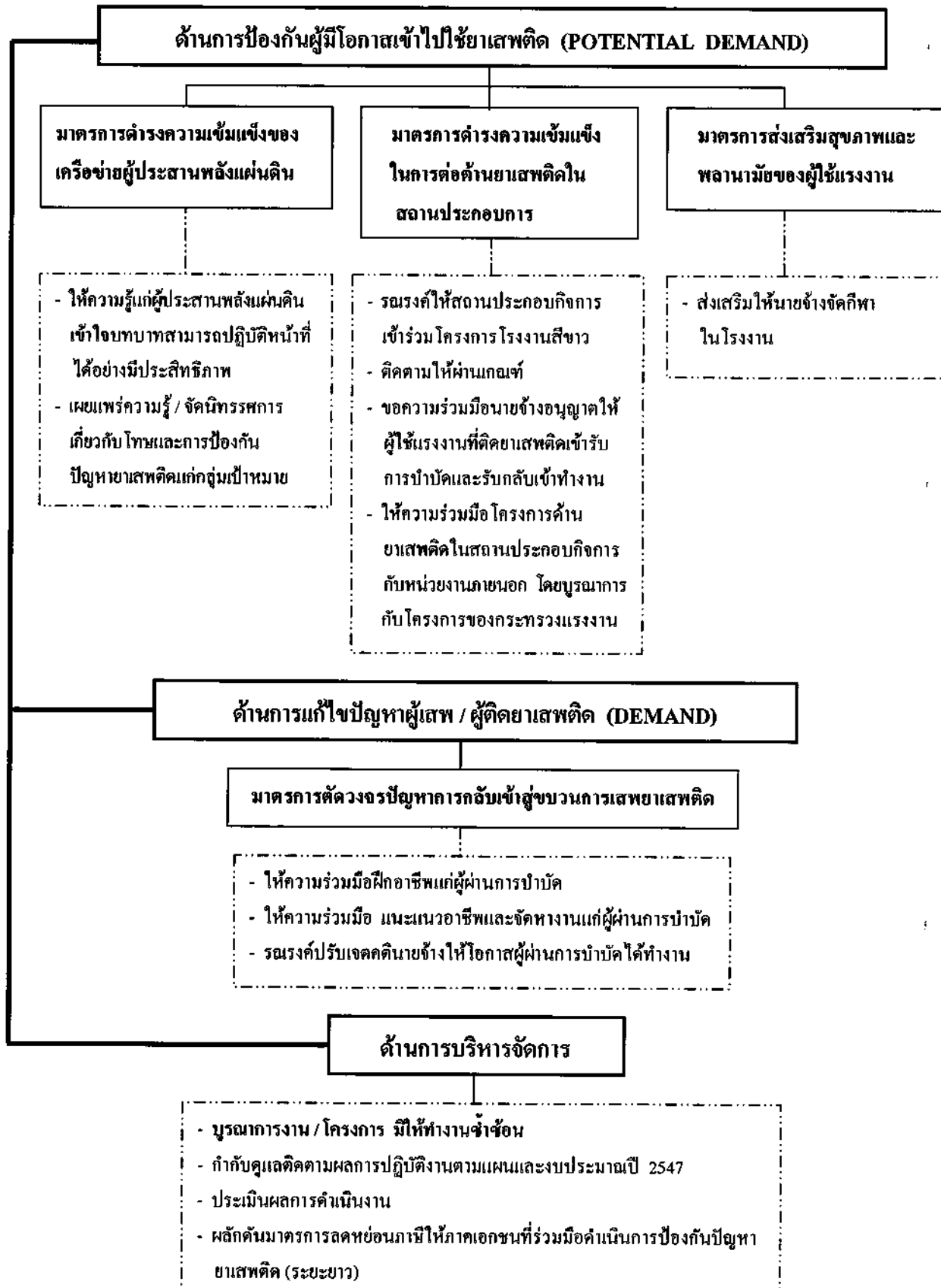
ประกอบด้วย 2 มาตรการหลัก ได้แก่

1) มาตรการเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน มีแนวทางดำเนินการโดยบูรณาการงาน / โครงการ มิให้ทำงานซ้ำซ้อน กำกับติดตามการดำเนินงานตามแผนและงบประมาณปี 2547 พร้อมทั้งประเมินผลการดำเนินงาน

2) มาตรการส่งเสริมภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วม มีแนวทางดำเนินการโดยผลักดัน มาตรการลดหย่อนภาษีให้ภาคเอกชนที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งจากยุทธศาสตร์และมาตรการที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ตามภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 : แผนภูมิยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านยาเสพติดของกระทรวงแรงงาน

ยุทธศาสตร์การต่อสู้เอาชนะยาเสพติดกระทรวงแรงงาน

ที่มา : กระทรวงแรงงาน 2547

3.3 การสร้างเครือข่ายผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดกระทรวงแรงงาน

3.3.1 เครือข่ายผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดกลุ่มผู้ใช้แรงงาน

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2546 ให้ส่วนราชการจัดตั้งเครือข่ายผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดกระทรวงแรงงานได้รับมอบหมายให้สร้างเครือข่ายผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ร้อยละ 3 ของผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการนั้นๆ แนวทางการดำเนินงานกำหนดให้สร้างเครือข่ายผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานตามโครงสร้างการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่กระทรวงแรงงานมีอยู่แล้ว คือ ร้อยละ 3 ของ' ถูกจ้างในสถานประกอบการขนาด 50 คนขึ้นไป โดยพิจารณาจากผู้แทนผู้ใช้แรงงาน คณะกรรมการสวัสดิการแรงงาน คณะทำงานโรงงานสีขาว เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน อาสาสมัครแรงงาน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากนายจ้างให้รับผิดชอบงานด้านยาเสพติด

- สถานประกอบการขนาดต่ำกว่า 50 คน หรือจังหวัดที่มีสถานประกอบการขนาดเล็ก ให้คัดเลือกจากอาสาสมัครที่เข้ารับการอบรมตามโครงการอาสาสมัครแรงงานในสถานประกอบการของสำนักงานประกันสังคม โดยใช้หลักเกณฑ์อย่างน้อย ร้อยละ 3 ของผู้ใช้แรงงานจากสถานประกอบการขนาดเล็กทั้งหมดเช่นเดียวกัน

- การจัดเก็บและบันทึกข้อมูลประวัติผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด ในกลุ่มผู้ใช้แรงงานตามแนวทางของศูนย์ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัด

- การชี้แจงเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ผู้ประสานพลังแผ่นดินฯ ดำเนินการโดยสอดแทรกในการ' อบรม/ สัมมนาที่มีการดำเนินการอยู่แล้ว โดยในพื้นที่กรุงเทพฯ และจังหวัด จะมีวิทยากร ครู ก และครู ข ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยให้ความร่วมมือรับผิดชอบหน้าที่ชี้แจงเกี่ยวกับบทบาทภารกิจของผู้ประสานพลังแผ่นดินฯ

- การบันทึกข้อมูลประวัติผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด กองอำนวยการประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด กระทรวงมหาดไทย ได้เปิด Web Site www.plpd.org เพื่อติดตามการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งเพื่อการบันทึกข้อมูลผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด ชุมชน หมู่บ้านและเครือข่ายทั่วประเทศ โดยมีการแบ่งมอบความรับผิดชอบในพื้นที่และการประสานงาน ดังนี้ ส่วนกลาง (กรุงเทพมหานคร) สำนักงานเขตกรุงเทพฯ ทุกเขต เป็นศูนย์บันทึกข้อมูลผู้ประสานพลังแผ่นดินฯ มอบหมายให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานประสานรายละเอียดการจัดทำและบันทึกข้อมูลรายชื่อผู้ประสานพลังแผ่นดินฯ ในกลุ่มผู้ใช้แรงงานกับสำนักงานเขตกรุงเทพฯ ในทันที ส่วนภูมิภาค 75 จังหวัด ป้องกัน' จังหวัด / ศูนย์ประสานทะเบียนจังหวัดเป็นหน่วยบันทึกข้อมูลผู้ประสานพลังแผ่นดินฯ มอบหมายให้สำนักงานแรงงานจังหวัดประสานหัวหน้าหน่วยงานในสังกัดเกี่ยวกับการจัดเก็บและบันทึกข้อมูลรายชื่อผู้ประสานพลังแผ่นดินฯ ในกลุ่มผู้ใช้แรงงานกับหน่วยงานดังกล่าว

- หน้าที่ผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน

ด้านการป้องกัน : เป็นผู้รู้จักป้องกันตนเอง สร้างความรัก ความอบอุ่นในครอบครัว และให้ความรู้ความเข้าใจแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใกล้ชิดให้มีความรู้และร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาเสพติดตลอดมา

ด้านการแก้ไข : ให้ความช่วยเหลือ แนะนำเมื่อพบเพื่อน ผู้ใช้แรงงานที่มีปัญหาอาเสพติด ให้ได้รับการรักษาอย่างถูกวิธีและติดตามให้กำลังใจ

ด้านการปราบปราม : เป็นผู้คอยสอดส่องดูแลแจ้งเบาะแสผู้ที่เกี่ยวข้องกับอาเสพติด โดยให้ความร่วมมือกับผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

3.3.2 เครื่องข่ายผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะอาเสพติดภาคราชการ มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

- 1) จัดให้มีผู้ประสานพลังแผ่นดินภาคราชการร้อยละ 3 ของจำนวนข้าราชการทั้งหมด
- 2) แต่งตั้งให้ข้าราชการตั้งแต่ระดับ 8 ขึ้นไปในสังกัด ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เป็นผู้ประสานพลังแผ่นดินในภาคราชการ สำหรับจังหวัดใดที่มีข้าราชการระดับ 7 รักษาการหัวหน้าส่วนราชการให้ข้าราชการผู้นั้นเป็นผู้ประสานพลังแผ่นดินภาคราชการ
- 3) การบันทึกข้อมูลผู้ประสานพลัง ให้กรม / สำนักงานประกันสังคมบันทึกผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะอาเสพติดภาคราชการทางระบบ Internet www.plpd.org

หน้าที่ผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะอาเสพติดกลุ่มข้าราชการกระทรวงแรงงาน

- 1) การเฝ้าระวังดูแลผู้ได้บังคับบัญชาให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอาเสพติด
- 2) การให้ความรู้ คำแนะนำเพื่อให้ข้าราชการ ถูกจ้าง และครอบครัวตระหนักถึงพิษภัยของอาเสพติด
- 3) หากพบว่าผู้ได้บังคับบัญชาเป็นผู้เสพ / ผู้ติดให้นำไปบำบัดรักษา

3.4 การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาอาเสพติดในสถานประกอบการ

กระทรวงแรงงาน มีนโยบายให้ดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาอาเสพติดในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้จัดให้มีโครงการโรงงานสีขาวเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอาเสพติดในสถานประกอบการ เมื่อพบผู้ใช้แรงงานที่ติดยาเสพติดจึงจำเป็นต้องบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพจิตใจ

3.4.1 แนวทางการดำเนินงานโครงการโรงงานสีขาว มีขั้นตอน ดังนี้

- 1) สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด และสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่ จัดส่งเจ้าหน้าที่ตรวจแรงงานและชักชวนสถานประกอบการ โรงงานต่างๆ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบให้เข้าร่วมโครงการ

2) สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด และสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่ จัดประชุมชี้แจงโครงการโรงงานสีขาว เพื่อให้ผู้เข้าประชุมประกอบด้วยเจ้าของสถานประกอบการหรือโรงงานมีความรู้ความเข้าใจโครงการโรงงานสีขาว และสามารถนำไปปฏิบัติในโรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3) เมื่อสถานประกอบการหรือโรงงานเข้าร่วมโครงการโรงงานสีขาวแล้ว ต้องปฏิบัติตามเกณฑ์การให้คะแนนโรงงานสีขาว โดยมีการกำหนดคะแนนเพื่อเป็นตัวชี้วัดว่าผ่านการประเมินหรือไม่

4) สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด ตั้งคณะกรรมการดำเนินการประชุม คณะทำงานเกี่ยวกับแผนนโยบาย และการดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการให้นายจ้าง ลูกจ้างทราบ คณะทำงานตรวจสอบสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จะเป็นผู้ตั้งคณะกรรมการ โดยมีรองอธิบดีกรมฯ เป็นประธานคณะทำงาน

5) รางวัลที่จะมอบให้สถานประกอบการหรือโรงงานที่เป็นโรงงานสีขาว ได้แก่ เกียรติบัตร และป้ายประกาศยกย่องว่าสถานประกอบการนั้นได้ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามโครงการโรงงานสีขาว โดยสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดรวบรวมรายชื่อสถานประกอบการ หรือโรงงานที่เป็นโรงงานสีขาวส่งกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เพื่อกรมฯ จะได้จัดส่งเกียรติบัตร และงบประมาณในส่วนที่จะจัดทำป้ายตามจำนวนโรงงานสีขาวที่จังหวัดแจ้ง และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดลงนามในเกียรติบัตร

6) การประชาสัมพันธ์โครงการโรงงานสีขาว กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จะเป็นผู้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบในการดำเนินโครงการ

7) เป้าหมายในการดำเนินงาน ส่งเสริมให้สถานประกอบการทั่วประเทศเข้าร่วมโครงการโรงงานสีขาว และติดตามผลโรงงานสีขาว

3.4.2 โครงการกลับสู่ชีวิตใหม่ (ภายใต้โครงการโรงงานสีขาว) เพื่อช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดในโรงงาน มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1) ขอความร่วมมือนายจ้างอนุญาตให้ผู้ใช้แรงงานที่ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดและรับกลับเข้าทำงาน

2) ประสานงานกับหน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุขให้ความร่วมมือบำบัดรักษาโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

หลักเกณฑ์การเข้าร่วมโครงการโรงงานสีขาว

สถานประกอบการจะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ 8 ข้อ โดยจะต้องได้คะแนน 80 คะแนน จากคะแนน 100 คะแนน จึงจะเป็นโรงงานสีขาว

เกณฑ์การพิจารณาโรงงานสีขาว มีดังนี้

1) มีนโยบาย ให้เจ้าของหรือผู้ดำเนินการสถานประกอบการกิจการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1.1 ควบคุม สอดส่อง และดูแล ไม่ให้พนักงานของสถานประกอบการ กิจการ หรือ บุคคลภายนอกกระทำการหรือมีส่วนร่วมกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในหรือบริเวณสถานประกอบการ

1.2 พิจารณาคัดเลือกบุคลากรที่ไม่มีพฤติกรรมในการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดเข้าเป็นพนักงาน ทั้งนี้ ไม่รวมถึงผู้เสพยาเสพติดซึ่งได้รับการบำบัดการติดยาเสพติดและฟื้นฟูสภาพ ร่างกายและจิตใจของผู้ติดยาเสพติดให้กลับคืนสู่สภาพปกติแล้ว และจัดอบรมพนักงานของตนให้มีความ เข้าใจในการป้องกันการใช้อาเสพติดอย่างสม่ำเสมอ

1.3 จัดทำบันทึกประวัติของพนักงานไว้ประจำสถานประกอบการ โดยบันทึก ประวัติอย่างน้อยต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อและนามสกุล เลขบัตรประจำตัวประชาชน ที่อยู่ และภูมิกำเนา ของพนักงาน

1.4 ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงาน พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในการแจ้ง เมื่อพบว่ามีกรกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือให้ข้อมูล ข่าวสาร หรือพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคล ซึ่งมีเหตุอันควรสงสัยหรือควรเชื่อได้ว่า จะกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานประกอบการของตน และอำนวยความสะดวกในการตรวจหรือทดสอบหาสารเสพติด ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด

2) มีป้ายหรือประกาศ เรื่อง มาตรการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดในสถานประกอบการให้เจ้าของหรือผู้ดำเนินการสถานประกอบการจัดให้มีป้ายหรือ ประกาศเตือนเกี่ยวกับพิษภัย หรืออัตราโทษตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด โดยให้มีความชัดเจน เห็นได้ ง่ายและมีข้อความเป็นภาษาไทย ข้อความที่สองจะมีภาษาอื่นๆ นอกจากภาษาไทยก็ได้แต่ข้อความภาษาอื่น นั้นต้องมีความหมายตรงกับข้อความภาษาไทย และมีขนาดไม่ใหญ่กว่าข้อความภาษาไทย

3) มีคณะกรรมการรับผิดชอบ ในสถานประกอบการจะต้องมีคำสั่งกำหนดให้มีคณะกรรมการ ที่ทำหน้าที่สอดส่องดูแล ช่วยเป็นหูเป็นตาให้กับเจ้าของสถานประกอบการในการดำเนินการโรงงานสีขาว โดยแบ่งออกเป็น

3.1 กรณีสถานประกอบการที่มีลูกจ้างไม่ถึง 50 คน ให้เจ้าของสถาน ประกอบกิจการ หรือฝ่ายบริหาร ออกคำสั่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบโรงงานสีขาวจากลูกจ้างทั่วไป

3.2 กรณีสถานประกอบการที่มีลูกจ้างเกิน 50 คนขึ้นไป ให้เจ้าของสถาน ประกอบกิจการ หรือฝ่ายบริหารออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสวัสดิการในสถานประกอบการเป็น คณะกรรมการรับผิดชอบโรงงานสีขาวก็ได้

4) มีการให้ความรู้พนักงาน เจ้าของสถานประกอบการ จะต้องมีการดำเนินการพัฒนา บุคลากร ในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ให้ความรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น จัดประชุมจัดอบรม หรือการส่งเสียงตามสายในช่วงเวลาพัก

5) มีกิจกรรมรณรงค์ เจ้าของสถานประกอบการจะต้องมีการดำเนินกิจกรรม เพื่อรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด เช่น จัดนิทรรศการ การแข่งขันกีฬา คณิต การแสดงบนเวที แข่งขันประกวด บทความ เรียงความ ตอบปัญหา ต่อต้านยาเสพติด

6) มีการตรวจสุขภาพ เจ้าของสถานประกอบการ จะต้องมีการดำเนินการตรวจสุขภาพ และตรวจปัสสาวะให้แก่ลูกจ้างในสถานประกอบการ โดยจะเน้นการตรวจสุขภาพประจำปีหรือเฉพาะกิจ

7) ไม่พบพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เจ้าของสถานประกอบการ จะต้องดำเนินการให้สถานประกอบการปลอดยาเสพติด โดยไม่เสพ ไม่ค้า ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกชนิด คือ ต้องมีการสอดส่องดูแลสังเกตพฤติกรรม การทำงานของพนักงานไม่บ่งบอกหรือชี้ชัดเจนว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จากคณะทำงานที่รับผิดชอบ

8) มีกระบวนการตรวจสอบ เจ้าของสถานประกอบการ จะต้องดำเนินการในส่วนรายละเอียด เกณฑ์ 7 ข้อ โดยมีการบันทึกและเก็บเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้เพื่อให้คณะทำงานโรงงานสีขาว กรุงเทพมหานคร สามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน

3.4.3 ส่งเสริมเครือข่ายและพัฒนาผู้ประสานพลังแผ่นดินในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ในสถานประกอบการ ให้มีศักยภาพและสามารถเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในสถานประกอบการของตนเอง โดยการจัดอบรมเครือข่ายผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ประสานพลังแผ่นดินให้เข้าใจบทบาทและปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ